

Liperi

Talousarvio 2026 Taloussuunnitelma 2026–2028

Kunnanhallitus 2.12.2025
Valtuusto 8.12.2025

Sisällys

1. Kunnanjohtajan katsaus	4
2. Liperin kuntastrategia	5
3. Taloussuunnittelun yleisperustelut ja kehitysnäkymät	7
3.1 Väestö ja työllisyys	7
3.2 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	9
3.3 Liperin kunnan sisäinen valvonta ja riskienhallinta	11
3.4 Taloudellinen kehitys	12
4. Talousarvion ja -suunnitelman perustelut	18
4.1 Tuloperusteet	18
4.2 Menoperusteet	21
4.3 Investoinnit	22
4.4 Vieras pääoma	23
4.5 Taloussuunnittelu 2026-2028	23
4.6 Henkilöstö	25
5. Talousarvion rakenne ja sitovuus	34
6. Alijäämän kattamisvelvollisuus ja talouden tasapainottaminen	34
7. Liperin kunnan konserni	36
8. Käyttötalousosa	43
8.1 Keskushallintopalvelut	43
8.2 Hyvinvointipalvelut	47
8.3 Elinympäristöpalvelut	52
9. Tuloslaskelmaosa	58
10. Investointiosa	60
11. Rahoitusosa	63
12. Liitteet	64

1. Kunnanjohtajan katsaus

Monien muutosten vuosi

Liperin kunnan 150-vuotisjuhlavuosi alkaa olla takana ja uusi valtuusto on päässyt työskentelyssään hyvään vauhtiin. Juhlavuoden aikana kunta sai Unicefin Lapsiystävällinen kunta -tunnustuksen neljän vuoden prosessin jälkeen. Suurimpana tehtävämuutoksena vuodelle 2025 ajoittui valtakunnallinen TE-uudistus, jossa työllisyyspalvelut siirtyivät valtiolta kuntien vastuulle.

Kovasti odotettu ja jo kerran vuodella siirtynyt valtionosuusuudistus kariutui aivan talousarviovalmistelun loppumetreillä. Liperin kunnalle uudistuksen kariutuminen tarkoittaa negatiivisten sote-erien jäämistä toistaiseksi pysyväksi taloudelliseksi rasitteeksi. Onkin käsittämätöntä, ettei hallitusohjelmakirjauksesta huolimatta valtakunnallisesti ollut rohkeutta uudistaa valtionosuusperusteita vastaamaan nykyisen kunnan tehtäviä, vaan nykymallin valuviat betonoitiin pysyviksi. Suurin yksittäinen kuntien valtionosuuksia selittävä tekijä on siis jatkossakin kunnan sotekustannukset vuosina 2021 ja 2022. Liperin osalta negatiiviset sote-erät vastaavat yhden veroprosenttiyksikön tuottoa.

Talouden tasapainottamista joudutaan jatkamaan siis edelleen. Tuloveroprosenttia korotettiin tälle vuodelle ensimmäisen kerran yhteentoista vuoteen. Vuosi 2026 tulee olemaan neljäs peräkkäinen talouden sopeutusvuosi, mikä näkyy siinä, että säästöjä on entistä vaikeampi löytää. Samaan aikaan kuntaa pitää kuitenkin myös kehittää ja näiden kehityskohteiden valinnassa ja priorisoinnissa onnistuminen on olennaisen tärkeää, jotta niukat resurssit kohdentuisivat vaikuttavasti.

Vuoden 2026 talousarvion menokasvu on jouduttu puristamaan palkkojen sopimuskorotuksia ja palveluiden yleiskorotuksia merkittävästi pienemmäksi. Talousarviossa toimintakulut kasvavat vain 0,3 % verrattuna vuoden 2025 muutettuun talousarvioon. Kunnan henkilöstömäärä on pienentynyt useamman vuoden peräkkäin, mikä kertoo onnistuneesta toiminnan tehostamisesta ja rakenteellisten uudistusten läpiviennistä.

Vuoden 2026 aikana kahden uuden taajamakoulun rinnalle valmistuu Viinijärven koulu, joka sisältää myös päiväkodin, nuorisotilan, kirjaston, kuntosalin, opiskeluhuollon tilat sekä tilat järjestöille. Päiväkotiverkosto saa vuoden aikana uuden suunnan ja talousarviossa on varauduttu uuden päiväkodin suunnitteluun Ylämyllylle. Elinkeinoelämän tarpeisiin puolestaan valmistuu Välikankaan 14 hehtaarin teollisuusalue. Nämä kaikki vahvistavat kunnan elinvoimaa ja tulevaisuudenuskoa.

Talousarviovuoteen liittyy lukuisia epävarmuustekijöitä ja talousarviomuutoksia on luvassa normaalia vuotta enemmän.

Kaikesta huolimatta suhtaudun luottavaisin mielin myös tuleviin vuosiin. Onnistuneella priorisoinnilla ja hallitusti otetuilla riskeillä kehitämme kuntaamme edelleen rohkeasti ja varmistamme asukasluvun säilymisen ja valtionosuusriippuvuuden pienentymisen entisestään.

Pidetään yhdessä huoli, että Liperissä on hyvää elää, asua, työskennellä ja yrittää nyt ja jatkossakin!

Liperissä 26.11.2025
Pellervo Hämäläinen
kunnanjohtaja

Liperin kunnan talousarvio 2026

Toimintamenot
43,3 milj. €

Vuosikate
3,8 milj. €

Toimintatuotot
9,8 milj. €

Ylijäämä
12 t €

Kunnan verorahoitus 2026

- Tulovero 23,9 milj. €
- Valtionosuudet 8,0 milj. €
- Kiinteistövero 3,3 milj. €
- Yhteisövero 1,2 milj. €
- Veromenetysten kompensatiot 1,0 milj. €

Toimialojen toimintamenot 2026

(Sisältää sisäiset erät)

- Hyvinvointipalvelut 31,5 milj. €
- Elinympäristöpalvelut 11,3 milj. €
- Keskushallintopalvelut 5,5 milj. €
- Työllisyyspalvelut 4,0 milj. €

9,50

Tulovero-
prosentti

Kumulatiivinen
yliäämä TP2024
1,5 milj. €

Lainakanta
vuoden 2026 lopussa
4 228 €/as.

490

Henkilöstön
määrä

Bruttoinvestoinnit
426 €/as.

2. Liperin kuntastrategia

Liperin kunnan strategia on valmistelussa ja se on päätöksenteossa tammikuun 2026 aikana. Alla oleva taulukko on määritelty voimassa olevan strategian mukaisesti. Uuden strategian mukaisia tavoitteita tullaan tarkastelemaan alkuvuoden 2026 aikana ja tarvittaessa ne otetaan huomioon talouskatsauksien yhteydessä.

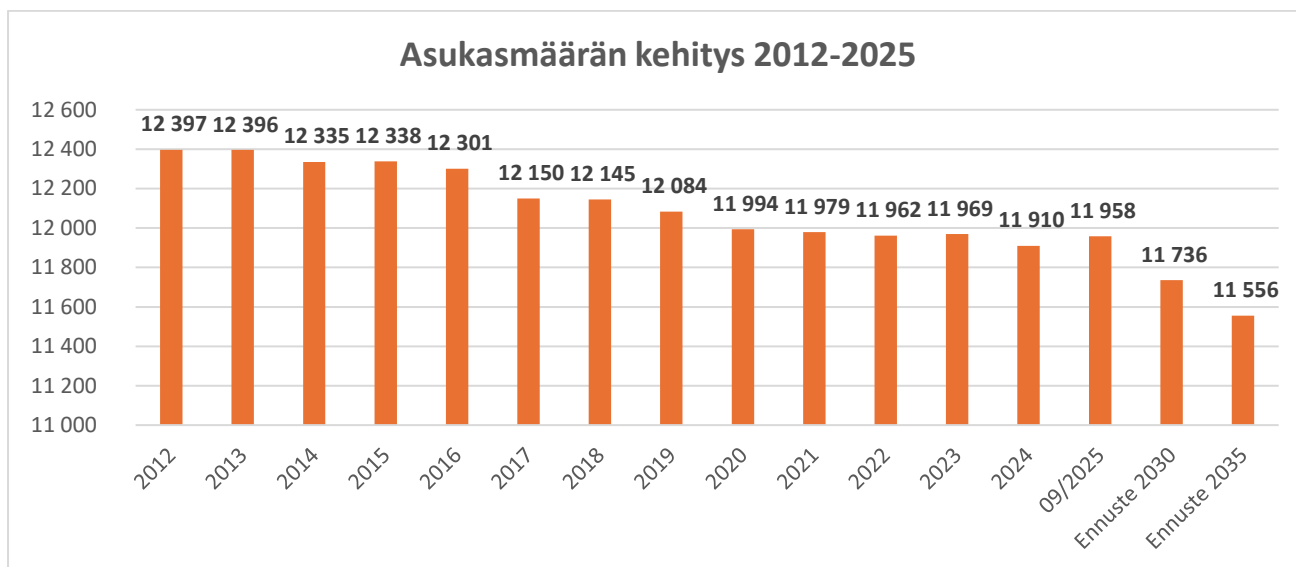
Liperi luonnollisesti lähellä	Näin me sen teemme
Ainutlaatuisen elämisen kunta	
Liperin asukasluku pysyy vakaana Liperissä on kehittyvät taajamat ja kylät Liperi tunnetaan houkuttelevana asumisen-, yrittäjyyden ja työn tekemisen kunta Liperin kunnassa on toimivat ja monipuoliset hyvinvointi- ja vapaa-aikapalvelut sekä vapaa-ajan vieton olosuhteet	- luomme taajamille omat kehityssuunnitelmat ja -visiot huomioiden niiden ominaispiirteet - kehitämme ja kaavoitamme turvallisia asuin ympäristöjä ja mahdollistamme erilaisia asumismuotoja - profiloidumme kestävän kehityksen kuntana - huolehdimme palveluiden ja palvelurakenteiden toimivuudesta arjessa - hyödynnämme tarjolla olevia hankerahoituksia palvelutuotannossa sekä kehitys- ja investointihankkeissa osana kestävää kuntataloutta - lisäämme näkyvyyttä viestinnän ja mielikuvien kautta - työskentelemme määrätietoisesti Lapsiystävällinen kunta -tavoitteiden mukaisesti - tuemme taajamien palvelurakenteella maaseudun elinvoimaisuutta - luomme puitteita, ohjaamme ja neuvomme, jotta jokainen kuntalainen voisi pitää huolta omasta ja läheistensä hyvinvoinnista ja terveydestä. - hyvinvointialue Siun sote järjestää liperiläisille laadukkaat sosiaali-, terveys ja pelastuspalvelut sekä ympäristöterveydenhuoltopalvelut - teemme yhteistyötä yhdistysten, järjestöjen ja kolmannen sektorin kanssa
Monipuolisen yrittäjyyden kunta	
Luomme Liperiin edellytykset elinkeinoelämän kasvulle ja kehittymiselle Tarjoamme monipuolisesti yritysalueita ja -alueita Liperi tunnetaan houkuttelevana asumisen, yrittäjyyden ja työn tekemisen kuntana	- teemme vastuullista ja pitkäjänteistä elinkeinopolitiikkaa monipuolisen toimijaverkoston kanssa - vahvistamme yrittäjäm yönteistä kuntakuvaa vastuullisella palvelulla, yritysneuvonnalla ja viestinnällä eri kanavissa - kehitämme olemassa olevien ja uusien yritysalueiden ja keskustajamien kasvumahdollisuuksia - luomme uusia ja vetovoimaisia yritysalueita hyvien liikenne yhteyksien varten - tiivistämme ja uudistamme TE2024 mahdollistamaa
Tekevien ja osaavien ammattilaisten kunta	
Liperin työnantajakuva on positiivinen ja houkutteleva Liperin kunta tekee vastuullista ja pitkäjänteistä henkilöstöpolitiikkaa. Liperin työntekijät ovat osaavia ja ammattitaitoisia. Henkilökunta voi hyvin työssään. Liperi saa rekrytoitua osaavaa henkilökuntaa.	- parannamme työnantajakuva, selkeytämme henkilöstön työnkuvia ja ylläpidämme henkilöstön ammattitaitoa - varaudumme eläköitymisiin ennakoivasti ja turvaamme keskeisten toimintojen osalta riittävät resurssit varmistamalla, että varahenkilöjärjestelmämme ovat kunnossa tuemme työssäoppimista ja urapolkua - pidämme huolen, että meillä on kilpailukykyiset palkka- ja työsuhte-edut - hyödynnämme valtion erityisavustuksia ja hankerahoituksia kunnan strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi ja varmistamme, että henkilökuntamme huomioi talouden reunaehdot työssään - henkilöstömme toimii aktiivisessa roolissa verkosto- ja kumppanuusyhteistyössä, vahvistamme rekrytointiosaamista ja -markkinointia ja huolehdimme työvoiman kotoutumisesta

3. Taloussuunnittelun yleisperustelut ja kehitysnäkymät

3.1 Väestö ja työllisyys

Väestö

Liperin kunnan väestömäärän kasvu on taittunut 2010-luvun puolivälissä. Vuoden 2024 lopussa väestömäärä oli 11 910 asukasta. Syyskuun loppuun mennessä vuonna 2025 väestömäärä on ennakkotiedon mukaan kasvanut 48 henkilöllä. Muutoksen ovat vaikuttaneet maahanmuuton ja kuntien välisen muuton lisääntyminen. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan väestömäärä laskee tämänhetkisestä tilanteesta noin 200 henkilöllä vuoteen 2030 mennessä ja noin 400 henkilöä vuoteen 2035 mennessä. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan vuoden 2025 väestömäärä tulisi olemaan 11 924 (09/2025 määrä on 11 958) henkilöä.

Kuva 1. Asukasluvun kehittyminen 2012–2025 sekä ennuste 2030 ja 2035.

Ikäryhmä	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
0-vuotiaat (vastasyntyneet)	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88	88
1-6-vuotiaat (varhaiskasvatus)	657	628	606	585	564	564	552	551	551	551	552	553
7-12-vuotiaat (alakoulu)	924	883	840	807	768	721	699	674	654	636	614	614
13-15-vuotiaat (yläkoulu)	507	513	505	485	477	460	441	409	385	370	365	346
16-18-vuotiaat (lukio/toinen aste)	425	430	444	454	457	450	432	426	411	392	366	344
19-23-vuotiaat (nuoret työikäiset ja opiskelijat)	367	366	372	378	381	388	395	394	392	388	383	371
24-64-vuotiaat (työikäiset)	6 026	5 955	5 924	5 890	5 857	5 847	5 840	5 808	5 822	5 817	5 824	5 853
65-74-vuotiaat (eläkkeelle siirtyneet)	1 657	1 694	1 711	1 710	1 708	1 702	1 685	1 676	1 640	1 624	1 591	1 516
75-84-vuotiaat (eläkkeellä olevat)	986	1 050	1 070	1 125	1 169	1 192	1 196	1 217	1 242	1 249	1 266	1 298
85-vuotiaat ja vanhemmat (ikäntyneet)	311	317	335	337	352	366	408	451	470	505	535	573
Yhteensä	11 948	11 924	11 895	11 859	11 821	11 778	11 736	11 694	11 655	11 620	11 584	11 556

Kuva 2. Ennuste asukasluvun kehittymisestä 2024–2035 (Tilastokeskus).

Työllisyys

Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut siirtyivät kuntien järjestettäväksi vuoden 2025 alusta. Pohjois-Karjalassa lakisääteisistä työllisyyspalveluista vastaa maakunnan kattava ja kuntien yhteisesti rahoittama työllisyysalue, jossa vastuukuntana toimii Joensuun kaupunki. Jokainen yksittäinen kunta vastaa itse omista täydentävistä työllisyydenhoidon palveluistaan sekä sille kuuluvasta työttömyysturvasta.

Työllisyysalue on toiminut ensimmäisen vuotensa merkittävästi heikommin resursoituna kuin ennen TE-uudistusta Pohjois-Karjalaan osoitettu valtionrahoituksen taso olisi edellyttänyt. Myös kuntien maksettaviksi siirrettyjen työttömyysetuusmenojen laskennalliset osuudet ovat osoittautuneet paljon toteutuneita kustannuksia pienemmiksi. Samalla heikko työllisyystilanne on pitkittänyt ja näkyy huolestuttavana kehityksenä erityisesti nuorten työttömien ja pitkään työttömänä olleiden lukumäärissä.

Tässä tilanteessa kuntien mahdollisuudet vastata lisääntyneisiin palvelutarpeisiin ovat kaiken kaikkiaan heikentyneet ja siten uusia työllistämisen täsmäkeinoja on etsittävä ennakoluulottomasti. Työllisyysalueen lakisääteisten palveluiden ja kuntien täydentävien työllisyystoimien yhteensovittaminen ja yhteisten palvelupolkujen vaikuttavuuden parantaminen muun muassa erilaisten käytännön kokeilujen kautta ovat keskeisiä tavoitteita jatkossakin.

Ensisijaista TE-palveluiden siirrossa kunnille on ollut edistää työllisyys- ja elinkeinopalveluiden saavutettavuutta juuri niille työnhakijoille ja työnantajille, jotka näitä palveluita tarvitsevat. Tarkasti kohdennettujen työllisyystoimien joustavan saatavuuden ja tehostamisen kautta on pyrittävä työnhakijoiden mahdollisimman nopeaan työllistymiseen.

Oikea-aikaiset, tavoitteelliset ja mahdollisuuksien mukaan jo ennaltaehkäisevät toimet lyhentävät työttömyysjaksojen pituutta, ohjaavat nopeammin avoimille työmarkkinoille ja auttavat myös pysymään työssä pidempään. Palveluiden tulee siis olla aidosti saatavilla ja niiden tulee vastata havaittuihin asiakastarpeisiin. Erityisen tärkeää on koko työllisyydenhoidon verkoston tiivis yhteistyö siten, että yritysten osaavan työvoiman tarpeisiin voidaan vastata tehokkaasti.

TE-muutoksen myötä kunnille verkostoituneen on avautunut uudenlaisia mahdollisuuksia kehittää työllisyystoimia niiden paikalliset erityispiirteet huomioiden. Muutoksen myötä kuntien tulee aiempaa paremmin kyetä edistämään työnhakijoiden aitoja työllistymisiä etuusmenoja vähentävillä ratkaisuilla.

Yhteinen tekeminen työllisyysalueen, siihen kuuluvien kuntien ja koko työllisyydenhoidon verkoston kesken on lähtenyt hyvin käyntiin haasteista huolimatta. Tätä sitoutunutta kehittämistyötä kannattaa jatkaa niin kunta- kuin maakuntatasollakin hyviksi havaituin keinoin.

Aktiivinen ajantasaisen tiedon ja hyvien käytäntöjen jakaminen sekä verkostojen työnjaon edelleen selkeyttäminen ovat avaintekijöitä myös vuoden 2026 toiminnassa. Vain avoimella yhteistyöllä on mahdollisuus saavuttaa toimiva ja selkeä työllisyydenhoidon kokonaisuus koko maakunnassa.

3.2 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan perustehtävä (Kuntalaki 410/2015, 1 §). Kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet. Sen on otettava päätöksenteossaan huomioon päätöksensä arvioidut vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin. Kunnan on seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin.

Kunnan järjestämillä palveluilla on merkittävä rooli kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Kunnan järjestämien palveluiden lisäksi hyvinvointialueen järjestämät palvelut tukevat kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä. Laki hyvinvointialueesta (611/2021, 14 §) velvoittaa hyvinvointialueen ja sen alueen kuntien neuvottelemaan vähintään valtuustokausittain tehtäviensä hoitamiseen liittyvästä yhteistyöstä, tavoitteista ja työnjaosta. Kunnilla, maakuntaliitolla ja hyvinvointialueella on yhteistyötä ohjaava kumppanuussopimuksen. Kunta tekee aktiivista yhteistyötä myös seurakuntien sekä yhdistysten, urheiluseurojen ja järjestöjen kanssa, joiden työpanos hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä on merkittävä.

Laaja hyvinvointikertomus ja hyvinvointisuunnitelma toimivat ohjaavana asiakirjana kunnassa tehtävälle työlle. Se kertoo kuntalaisten hyvinvoinnin nykytilasta sekä asettaa tavoitteita toiminnalle. Liperin kunnan laaja hyvinvointikertomus ja hyvinvointisuunnitelma on hyväksytty valtuustossa 27.1.2025 § 3. Hyvinvointisuunnitelman laadintaan osallistui laaja joukko kunnan toimijoita sekä järjestöjen, seurakuntien ja vaikuttamistoimielinten edustajia ja verkostoyhteistyökumppaneita. Aasukkaille järjestettiin Hyte-kuntalaiskysely, jolla selvitettiin kuntalaisten kokemusta omasta hyvinvoinnista Liperin kunnassa.

Hyvinvointisuunnitelmaan 2025–2028 on yhdistetty yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma, osallisuussuunnitelma, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä mielen hyvinvoinnin ja ehkäisevän päihdetyön suunnitelma. Tuomalla samansisältöiset suunnitelmat yhteen selkeytetään kunnan monialaista hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä. Ikäystävällisyyden ohjelmasta 2023–2030 johdettuja toimenpiteitä kirjattiin myös osaksi hyvinvointisuunnitelmaa.

Hyvinvoivat ja terveet kuntalaiset lisäävät kunnan elinvoimaisuutta ja ylläpitävät kestäväää taloutta. Varhainen tuki ja ennaltaehkäisevä toiminta tukevat parhaiten kuntalaisen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn säilymistä ja vähentävät korjaavien sote-palveluiden tarvetta.

Kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen aktiivisuutta mitataan joka toinen vuosi TEA-viisari mittauksella. Liperin on pärjännyt mittauksessa hyvin. HYTE-kerroin on noussut 19,1 -> 19,7 €/asukas.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistealueita vuonna 2026

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on laaja-alaista, poikkihallinnollista ja moniammatillista yhteistyötä ja kumppanuutta. Kunta käy lakisääteiset neuvottelut kumppaneiden kanssa kunnan omassa hyvinvointityöryhmässä, jota täydennetään elinkeinoelämän ja toisella järjestöedustajalla.

Kuntalaisten turvallisuutta edistäviä toimia valmistellaan vuoden 2026. Kriisityön käynnistäminen, valmiussuunnitelmien päivittäminen ja turvallisuussuunnitelman alustava tarkastelu tehdään vuoden 2026 aikana.

Liperin kunnan alueelle jää vuonna 2026 ainoa Itä-Suomessa oleva vastaanottokeskus. Kunnan maahanmuuton ja kotouttamisen työ nousee siis entistä merkityksellisemmäksi. Monialainen työryhmä jatkaa toimintaansa ja kotoutumislain uudistuksen toimeenpanoa. Vuoden 2026 aikana palvelumuotoillaan Liperin kunnan kotoutumispalvelut, ja kotoutumisen edistämisen toiminta vahvistuu koko kunnan kaikilla toimialoilla.

Kotoutumispalveluista tiedottamista sekä kuntaan muuttaneiden maahanmuuttajien palvelujen tavoittamista kehitetään, ja palveluita uudistetaan asiakaslähtöisesti. Erityistä painoa annetaan työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttajien kotoutumisen vahvistamiseen sekä matalan kynnyksen kotoutumista edistävien palveluiden kehittämiseen, monipuolistamiseen ja vakiinnuttamiseen. Lisäksi pyritään vakiinnuttamaan kunnan tarjoamat suomen kielen kurssit kotoutumisen tueksi. Kotoutumisen edistämisen yhteistyöverkostoa vahvistetaan hyvinvointialueen, työllisyysalueen, yhdistysten, yritysten sekä vastaanottokeskuksen kanssa.

Suomen UNICEF myönsi 25.3.2025 Liperille Lapsiystävällinen kunta -tunnustuksen. Kunnassa jatketaan lapsiystävällisyyden kehittämistä ja lapsen oikeuksien toteutumisen toimia uusilla tavoitteilla vuonna 2026.

Lasten ja nuorten ylipainon lisääntyminen ja fyysisen toimintakyvyn heikentyminen edelleen näyttäytyvät mittauksissa. Elintapa-asteet liittyvät ylipainoon, ravitsemustottumuksiin ja päihteisiin. Liikettä koulupäivään -hankkeen kautta kehitetään liikuntaneuvonnan prosessia yhdistettynä koulun MOVE-mittauksiin. Uuden toimintamallin kokeilusta on saatu positiivisia tuloksia ja sen kehittäminen jatkuu 2026. Myös työ elintapaohjauksen ja liikuntaneuvonnan yhtenäisen ohjauksen polun rakentaminen lapsista ikäihmisiin jatkuu.

Vuonna 2025 käynnistettiin Sydänliiton Neuvokas perhe -yhteistyö ja koulutukset kunnan ammattilaisten osaamisen vahvistamiseksi voimavarakeskeisessä perhearjen hallinnan tuessa ja vanhemmuuden tuessa sekä elintapaohjauksessa. Neuvokas perhe -menetelmän kehittäminen ja käyttöönotto jatkuvat laajasti hyvinvointipalveluiden toimialueella vuonna 2026.

Kouluterveyskyselyn 2025 mukaan sähkösavukkeiden ja nikotiinipussien päivittäinen käyttö ovat lisääntyneet edelleen. Kokeilut ovat lisääntyneet myös alakoululaisten keskuudessa. Syksyllä 2025 valmistunut Päihde- ja pelikasvatusopas otetaan käyttöön esi- ja perusopetuksessa ja sen uusia menetelmiä ja toimintamalleja hyödynnetään soveltuvin osin.

Liperin Ikiliikkujat -hanke lisää liikuntaa yli 65-vuotiaiden arjessa myös vuonna 2026 ja Liperi jatkaa maakunnallisessa Voimaa vanhuuteen -hankkeessa, jossa kunnassa koulutetut vertaisohjaajat ovat mukana vetämässä erilaisia kuntosali- sekä voima- ja tasapaino, VoiTas-ryhmiä.

Kunnan perhekeskustiimin toiminnassa on ensimmäinen kokonainen toimintavuosi. Perhekeskustiimi on lasten, nuorten ja perheiden kanssa arjen toimintaympäristöissä työskentelevistä toimijoista koostuva monialainen tiimi. Perhekeskustiimin tarkoituksena on tunnistaa alueen lasten, nuorten ja heidän perheidensä elämään vaikuttavia ilmiöitä ja pyrkiä tuottamaan ratkaisuja niihin yhdessä toimien.

Keskeisimmät haasteet tuleville vuosille

Liperin väestön keskeisimmät terveyden ja hyvinvoinnin haasteet on kuvattu täsmällisesti laajassa hyvinvointikertomuksessa. Väestön hyvinvoinnin tilaa kuvataan tilinpäätöksen yhteydessä sekä laajan hyvinvointikertomuksen arvioinnissa.

Liperin kunnan talouden suuret haasteet vaativat edelleen talouden tasapainottamista. Säästötoimenpiteet tulevat näkymään myös kuntalaisten palveluissa. Tilanteessa, jossa lapset, nuoret ja perheet tarvitsevat yhä enemmän tukea, säästökohteiden löytäminen on vaikeaa.

Vuoden 2025 kouluterveyskyselyn mukaan 45 % nuorista (8. ja 9. lk.) koki sosiaalista ahdistuneisuutta. Määrä on kasvanut ja on koko maan tulosta korkeampi. Kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta koki 24 % 8. ja 9. lk. oppilaista.

Liperin työttömyysprosentti on noususuuntainen, työttömien osuus työvoimasta oli 11,4 % vuonna 2024 (10,2 % vuonna 2023). Pitkäaikaistyöttömien määrä on kasvanut ja valtakunnallisesti verrattuna Liperin nuorisotyöttömien määrä 18–24-vuotiaasta työvoimasta on suuri 22,3 % vuonna 2024.

Yksinäisyyden kokemus erityisesti nuorilla ja ikäihmisillä on kasvanut. Uusimman kouluterveyskyselyn mukaan tilanne on kuitenkin parantunut alakouluikäisillä.

Koululaisten lisääntyneet neuropsykiatriset (nepsy) haasteet ja niiden tuomat pulmat arkeen näkyvät kouluissa. Liperi onkin lähtenyt mukaan Kelan rahoittamaan Kirjo-hankkeeseen, jossa kehitetään nepsy-lasten kuntoutumisen polkuja. Koulua käymättömien nuorten ja epäsäännöllisesti koulua käyvien lasten ja nuorten määrä on kasvussa. Myös vanhemmuuteen liittyy huolenaiheita mm. kaverivanhemmuutta näkyy yhä enemmän.

3.3 Liperin kunnan sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Valtuusto on hyväksynyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet joulukuussa 2024 ja kunnanhallitus on hyväksynyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaohjeet marraskuussa 2025. Toimintaohjeessa kuvataan sisäistä valvontaa osana hyvää hallintotapaa, kunnan riskien hallinnan prosessia sekä tyypillisimpiä riskejä ja niiden hallinnan toimintatapoja, joiden avulla kuntalain mukaista sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa toteutetaan käytännössä Liperin kunnassa. Sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta on lisäksi voimassa, mitä kunnan hallintosäännössä, muissa ohjeissa ja määräyksissä on sanottu.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan avulla pyritään varmistamaan asetettujen tavoitteiden saavuttaminen. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa kuntakonsernin strategista ja operatiivista toiminnan ja talouden suunnittelua, päätöksentekoa, seuranta- ja arviointia. Etenkin riskienhallinta pyritään kytkemään aiempaa selkeämmin vuosittaiseen talousarvio- ja tilinpäätösprosessiin. Riskejä voi yleisemminkin jaotella esimerkiksi strategisiin, taloudellisiin, toiminnallisiin ja vahinkoriskeihin.

- Strategiset riskit uhkaavat kunnan tavoitteiden ja strategian toteuttamista vaarantaen toiminnan edellytykset ja vision toteutumisen. Riskit liittyvät keskeisesti strategian toteuttamisen mahdollisuuksiin ja etenkin ulkoisen toimintaympäristön muutoksiin.
- Taloudelliset riskit liittyvät sisäisiin tai ulkoihin taloudellisiin tekijöihin, sijoituksiin, rahoitukseen sekä rahoitus- markkinoihin.
- Toiminnalliset riskit liittyvät palvelujen jatkuvuuteen ja riippuvuuksiin, henkilöstön toimintaan ja osaamiseen, organisaation sisäisiin prosesseihin sekä asiakasprosesseihin, palvelun epäonnistumiseen, tietojärjestelmiin, sopimuksiin sekä myös väärinkäyttöihin ja muuhun lainvastaiseen toimintaan.
- Vahinkoriskit ovat usein seurausta odottamattomista ja äkillisistä monesti vakuuttamiskelpoisista tapahtumista, joista voi seurata onnettomuus, rikkoontuminen tai vahingonkorvausvelvollisuus.

Liperin kuntakonsernin tunnistetuista riskeistä on muodostettu riskirekisteri ja riskien vakavuuden sekä todennäköisyyden arviointiperusteet. Riskienhallinta keskittyy kymmeneen vakavimmaksi arvioituun riskiin ja niiden ennaltaehkäisyyn. Kunnan 1.12.2025 voimaan tulleen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen mukaiset uudet arviot päivitetään tammikuussa vuodelle 2026.

3.4 Taloudellinen kehitys

Yleinen taloudellinen kehitys

Valtiovarainministeriön syksyn 2025 taloudellisen katsauksen mukaan Suomen talous toipuu kauppakiistojen ja epävarmuuden varjossa. Valtiovarainministeriön ennusteen mukaan Suomen BKT kasvaa yhden prosentin vauhtia vuonna 2025. Kasvu nopeutuu ensi vuonna 1½ prosentin tuntumaan ja edelleen hieman vuonna 2027.

Kesän 2025 aikana kertyneet tiedot vahvistivat käsitystä, että nimenomaan yksityinen kulutus jarruttaa talouden elpymistä Suomessa. Vaikka kotitalouksien ostovoima kasvaa, pelko työttömyydestä syö kotitalouksien luottamusta tulevaisuuteen. Kuluttamisen sijaan kotitaloudet laittavat normaalia suuremman osuuden kasvavista tuloistaan säästöön.

Yksityiset investoinnit ovat puolestaan kasvaneet varsin reipasta vauhtia vuoden 2024 lopulta saakka. Tiedot viittaavat siihen, että yritykset uskovat tuotteidensa kysynnän ja tuotantonsa kasvavan tulevaisuudessa.

Näin valtiovarainministeriökin arvioi ennusteessaan. Erityisesti yksityiset ja julkiset investoinnit kasvattavat kysyntää ja talouden tuotantoa vuonna 2025. Kasvava tuotanto vaatii vähitellen yrityksiin lisää työvoimaa. Kun työllisyys alkaa kasvamaan ja työttömyys vähentymään, kotitalouksien kuva tulevaisuudesta kirkastuu. Ne alentavat säästämistään ja kulutus alkaa kasvamaan. Ennusteessa näin käy enenevästi vuoden 2026 aikana. Koska kotitalouksilla on runsaasti säästöjä tileillään, kulutuksen kasvu voi vielä yllättää meidät.

Sen sijaan julkinen talous nousee vaivalloisesti syväkyykystä. Julkisen talouden alijäämät sulavat hitaasti ja velka kasvaa suhteessa BKT:hen. Erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon menot, puolustusmenot ja korkomenot, kasvavat nopeaa vauhtia – jälkimmäiset pitkälti Venäjän hyökkäyssodan sekä siitä eskaloituneen inflaation ja korkojen nousun seurauksena.

Jos puolustusmenot ja korkomenot olisi voitu pitää vuoden 2022 tasolla suhteessa BKT:hen, julkisen talouden menot olisivat merkittävästi ennustettua pienemmät vuonna 2029. Toisaalta samaan aikaan erityisesti työeläkelaitoksille kertyisi ennustettua vähemmän korkotuloja. Tällaisessa vaihtoehtoisessa maailmassa myös talouden kasvu olisi epäilemättä ollut toteutunutta ripeämpää, työllisyys korkeampaa ja hintojen nousu maltillisempaa. Eikä kuluttajien luottamus talouteen varmaankaan olisi yhtä heikko kuin nyt. Kaikkiaan julkisen talouden tilanne ja näkymä olisi huomattavasti ennustettua suotuisampi.

Menneisyyttä ei kannata jossitella liiaksi. Velat täytyy hoitaa ja NATO:n sitoumuksista pitää kiinni. Talouspolitiikan ydinkysymykseksi muodostuu, miten nämä sitoumukset ja muut hyvinvointiyhteiskunnan moninaiset palvelulupaukset kyetään täyttämään niin, että julkinen taloudenpito pysyy vakaalla pohjalla pitkällä aikavälillä.

Ennusteessa julkisen talouden velkasuhde vakautuu väliaikaisesti vuonna 2027. Hallitus on käyttänyt koko valikoimapalettiaan velkasuhteen kasvun vakauttamiseksi. Hallitusohjelmassa ja kevään 2024 kehysriihen päätöksissä korostuivat säästöt ja veronkorotukset, jotka pienentävät velkaantumista suoraan ja nopeasti. Kevään 2025 kehysriihen päätöksillä tuetaan talouden kasvua, mikä nopeutuessaan vahvistaisi julkisen talouden rahoituspohjaa. Syksyn 2025 budjettiriihen päätökset sisältävät mm. rahoitustaloustoimia, joilla kateaan vaikutusvajetta, joka on syntynyt, kun suhdannenousu on viivästynyt ja työn tarjonnan kasvu on osin kanavoitunut työllisyyden sijasta työttömyydeksi. Toimilla varmistetaan, että velkasuhde vakiintuu vuonna 2027, ellei talous yllätä epäsuotuisasti. Toimista huolimatta velkasuhde alkaa kasvaa uudelleen vuoden 2027 jälkeen.

Vastikään uudistetut EU:n ja hallituksen esittämät uudet kansalliset julkista taloudenpitoa ohjaavat säännöt

vaativat, että velka kääntyy kestävästi alenevalle uralle suhteessa BKT:hen. Jotta vauhti olisi riittävä, puolustusmenojen ja velanhoitomien kasvu täytyy kattaa ja julkisen talouden alijäämää pienentää useilla miljardeilla nykyisestä lähelle tasapainoa seuraavien vaalikausien aikana. Kun tässä onnistutaan – kun alijäämä pienenee riittävän lähelle tasapainoa ja pysyy siinä – velkaa kertyy vuosittain hitaammin kuin talous kasvaa ja velkasuhde alenee.

Helpommin sanottu kuin tehty. Alijäämän pienentäminen riittävästi ja pysyvästi vaatii, että talous ja julkisen talouden tulot kasvavat ennustettua nopeammin ja menot ennustettua hitaammin.

Kokonaisuus vaatii seuraavina vaalikausina lisää menojen priorisointia, lisää säästöjä, lisää verotuksen kiristämistä yhtäällä ja kenties keventämistä toisaalla. Tässä on entistä vaikeampi edetä ilman, että julkisen vallan palvelulupaus sovitetaan talouden voimavarojen kasvun asettamaan budjettirajoitteeseen. Palvelulupaus on poliittinen arvovalinta.

Lisäksi talouden ja hyvinvointivaltion rakenteita pitää muuttaa edelleen niin, että työtä, osaajia ja pääomaa on tarjolla ja ne liikkuvat entistä tehokkaammin taantuvilta aloilta tuottamattomista kohteista nouseville aloille tuottavampiin kohteisiin. Monet ovat peräänkuuluttaneet laajaa parlamentaarista yhteisymmärrystä julkisen taloudenpidon tavoitteista pitkällä aikavälillä ja vähintään kahden vaalikauden mittaista raamia julkiselle taloudenpidolle. Kukin hallitus valitsisi ohjelmassaan omat toimensa tämän raamin puitteissa.

Yhteisymmärrys julkisen taloudenpidon tavoitteista ja ymmärrys taloudellisten voimavarojen merkityksestä julkiselle taloudenpidolle olisi tosiaan tarpeen. Julkisen velan taittaminen kestävästi ja riittävän nopeasti alenevalle uralle olisi yhteinen kansallinen saavutus, josta tulevat sukupolvet meitä vielä kiittäisivät. *(VM, taloudellinen katsaus, syksy 2025)*

Kuntatalouden kehitys

Kuntien talouden heikkeneminen heijastui myös kuntakonserneihin

Valtiovarainministeriön mukaan kuntien taloustilanne heikkeni odotetusti vuonna 2024 edelliseen vuoteen verrattuna. Heikentymistä selittää pääosin se, että vuonna 2023 sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen kertaluonteiset erät vahvistivat merkittävästi taloutta niin kunnissa kuin kuntakonserneissakin. Vuoden 2024 tilanne oli kuitenkin parempi kuin mitä vuoden takaisessa kuntatalousohjelmassa ennakoitiin.

Kuntien yhteenlaskettu vuosikate heikkeni lähes miljardilla eurolla noin 3,26 mrd. euroon. Tilikauden tuloksen heikkeneminen oli kuitenkin hieman maltillisempaa johtuen muutamista satunnaisista eristä. Toiminnan ja investointien rahavirta kääntyi ensimmäistä kertaa 2020-luvulla negatiiviseksi, mikä näkyi myös lainakan- nan selvänä kasvuna.

Kuntakonsernien yhteenlaskettu vuosikate heikkeni yli 800 milj. eurolla noin 5,86 mrd. euroon. Vuosikate riitti kattamaan selvästi poistot, mutta ei kasvaneita nettoinvestointeja. Negatiivisen vuosikatteen kuntakonsernien määrä (9) pysyi kuitenkin edellisvuoden tapaan vähäisenä.

Kuntakonsernien yhteenlaskettu tulos heikkeni edellisestä vuodesta 735 milj. eurolla 1,37 mrd. euroon. Sel- laisten kuntakonsernien määrä, joilla on taseessa kertynyttä alijäämää, kasvoi yhdellä 21:stä 22:een. Alijää- mäiset kuntakonsernit olivat pääosin pienten alle 2 000 asukkaan kuntien konserneja.

Kuntakonsernien yhteenlaskettu lainamäärä kasvoi edellisvuoteen verrattuna. Lisäystä oli 1,83 mrd. euroa lainamäärän ollessa 40,66 mrd. euroa. Toiminnan ja investointien rahavirta heikkeni merkittävästi olleen 2,0 mrd. euroa negatiivinen, jolloin investointeja on jouduttu rahoittamaan lainoilla ja kertyneillä rahavaroilla. Aiempien vuosien tavoin suurilla kaupungeilla olivat selvästi suurimmat asukaskohtaiset lainamäärät ja pie- nillä kunnilla pienimmät.

Valtiovarainministeriö on päättänyt käynnistää syksyllä 2025 Ähtärin kaupungissa sekä Multian ja Virolahden kunnissa arviointimenettelyn kuntien vaikean taloustilanteen vuoksi.

Valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen

Pääministeri Orpon hallituksen linjaamien toimenpiteiden yhteisvaikutus heikentää kuntataloutta noin 170 milj. eurolla vuonna 2026 vuoteen 2025 verrattuna. Vuoden 2026 talousarvioesityksessä kuntataloutta heikentävät erilaiset valtiontalouden sopeutustoimet. Kun tarkastellaan pääministeri Orpon hallituksen päätösperäisten toimien vaikutuksia koko vaalikauden ajalta, nettovaikutus on yhteensä noin 200 milj. euroa kuntataloutta vahvistava vuonna 2026.

Valtio osoittaa kuntien valtionapuihin noin 5,9 mrd. euroa vuonna 2026, mikä on noin 3 prosenttia enemmän kuin vuonna 2025. Laskennalliset valtionosuudet ovat noin 4,9 mrd. euroa, kuntien verotulomenetysten korvaukset noin 0,5 mrd. euroa ja muut valtionavut noin 0,5 mrd. euroa. Kunnan peruspalvelujen valtionosuus on vuonna 2026 noin 3,55 mrd. euroa. Valtionosuus kasvaa vuoden 2025 varsinaiseen talousarvioon verrattuna noin 185,5 milj. euroa. Nettomääräisesti tehtävämuutosten vaikutus valtionosuuden tasoon on 69 milj. euroa vuonna 2026. Vuonna 2026 valtionosuutta lisäävät indeksikorotus 111,1 milj. euroa ja kustannusten jaon tarkistus 127,5 milj. euroa.

Valtionosuuteen esitetään hallituksen päättämien kasvutoimien rahoitukseen liittyvä 75 milj. euron pysyvä valtionosuuden vähennys. Myös sote-uudistuksen siirtolaskelmien tarkentumiseen liittyvä väliaikainen vähennys ja hallitusohjelman mukainen indeksikorotuksen 1 %-yksikköä vastaava vähennys pienentävät valtionosuutta vuonna 2026.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionosuudet kunnille ovat vuonna 2026 noin 1,3 mrd. euroa, kuten tänäkin vuonna. Kuntien kotouttamistehtävien lainsäädännöllisiä velvoitteita puretaan ja määrärahaa leikataan 30 miljoonaa euroa vuoden 2027 tasolla.

Kuntatalouden näkymät pysyvät heikkoina ensi vuonna

Suomen talouden toipuminen on ollut hidasta, ja verotulot kehittyvät tänä vuonna heikosti. Pari vuotta jatkunut heikko työmarkkinasuhdanne ei vielä osoita kohenemisen merkkejä. Vuositasolla työllisiä on hieman viimevuotista vähemmän ja työttömiä selvästi enemmän, noin 9,4 prosenttia työvoimasta. Tuotannon kasvun myötä työllisyystilanteen ennakoidaan kuitenkin kohenevan vuodesta 2026 alkaen.

Heikko suhdannetilanne on välittynyt myös kuntatalouteen vuonna 2025, jonka verotuloennusteita on mädallettu kertymätietojen perusteella vuoden edetessä. Vuosikate supistuu, mutta riittänee kattamaan poistot. Tilikauden tuloksen ennakoidaan olevan niukasti positiivinen, mutta tulosta vahvistaa osin kertaluontoinen satunnainen tuotto, jonka vaikutus ei ulotu tuleviin vuosiin. Toiminnan ja investointien rahavirta heikkenee -1,1 miljardiin euroon.

Kuntatalouden näkymät pysyvät heikkoina myös vuonna 2026. Keväällä 2025 saavutettu kolmevuotinen palkkasopimus kasvattaa kuntatalouden kustannuksia selvästi. Vuonna 2025 työvoimakustannukset nousevat sopimuskorotusten vuoksi noin 2,8 prosenttia, vuonna 2026 3,2 prosenttia ja vuonna 2027 nousu kiihtyy 3,9 prosenttiin. Tämä kehitys lisää kustannuspaineita palveluvaltaisella kuntasektorilla, jossa henkilöstömenojen osuus on suuri. Kunta-alan palkankorotukset koostuvat perusratkaisun lisäksi palkkausjärjestelmien kehittämisohjelmasta, mikä nostaa alan palkankorotukset yleistä linjaa suuremmaksi. Kuntien kustannuskehitystä kuvaava peruspalvelujen hintaindeksiennuste vuodelle 2026 on 3,5 prosenttia ja vuosille 2027–2029 keskimäärin 3,3 prosenttia vuodessa.

Vaikka verotulojen odotetaan kasvavan reippaasti vuonna 2026 suhdannetilanteen kohentuessa, kuntatalouden tulojen kehitystä hidastavat valtionapuihin kohdennetut vähennykset. Lisäksi sote-kiinteistöjen vuokrasopimusten päättymisen ja uudelleen neuvottelut uhkaavat heikentää kuntien saamia vuokratuloja. Tulojen ja menojen epätasapaino syvenee, sillä vuosikatteet eivät riitä kattamaan nettoinvestointeja ja toiminnan ja

investointien rahavirta painuu painelaskelmassa -1,4 miljardiin euroon vuonna 2026 ja edelleen -1,5 mrd. euroon vuonna 2027. Epätasapaino helpottuu hieman vuonna 2028, kun hallitusohjelman mukainen indeksijarru peruspalvelujen valtionosuuteen ja sote-uudistuksen määräaikaisten vähennykset koskien vuoden 2023 valtionosuuksia poistuvat. Toiminnan ja investointien rahavirta jää kuitenkin vuonna 2028 noin 1,2 miljardia ja vuonna 2029 1,0 miljardia negatiiviseksi. Negatiiviset toiminnan ja investointien rahavirrat näkyvät kuntatalouden lainakannan kehityksessä, joka uhkaa kasvaa 26,5 mrd. euroon vuonna 2029.

Kuntien verotulojen ennustetaan kasvavan selvästi

Vuonna 2026 kuntien verotulojen ennustetaan kasvavan 5,2 prosenttia vuodesta 2025.

Kunnallisveron tuoton arvioidaan olevan vuonna 2026 noin 10,7 mrd. euroa, mikä on noin 600 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2025. Kunnallisveron tuottoon vaikuttavat kehyskaudella veropohjan kehitys sekä hallituksen tekemät päätökset.

Kuntien yhteisöveron tuotoksi arvioidaan 1,7 mrd. euroa vuonna 2026, mikä on noin 102 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2025. Kiinteistöveron tuotto on noin 2,38 mrd. euroa vuonna 2026, mikä on noin 27 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2025. Vuonna 2024 voimaan tulleen kaivosmineraaliveron tuoton arvioidaan olevan noin 33 milj. euroa vuonna 2026. Tästä kaivosten sijaintikuntien osuus olisi 60 prosenttia eli noin 20 milj. euroa.

Laskennallinen talouden sopeutuspaine kasvaa lähivuosina kaikissa kuntaryhmissä

Kuntatalousohjelmassa kuntien rahoitusaseman muutosta arvioidaan koko maan näkymien ohella myös kuntakokoryhmittäin. Kuntatalouden tarkastelujaksolla vuoteen 2029 saakka on epätasapaino tulojen ja menojen välillä. Tarkastelukauden loppua kohden mentäessä tilanne kääntyy kohti tasapainoa Manner-Suomen tasolla, kun pääministeri Orpon hallitusohjelman mukainen indeksijarru peruspalvelujen valtionosuudessa ja sote-uudistuksen määräaikaisten vähennykset koskien vuoden 2023 valtionosuuksia poistuvat.

Laskennallinen kunnallisveroprosentin korotuspaine kasvaa kaikissa kuntakokoryhmissä tarkastelujakson alussa, mutta maltillistuu vuoteen 2029 mentäessä. Isoimmat korotuspaineet kohdistuvat painelaskelman perusteella vuosiin 2026 ja 2027 ja koskevat kaikkia kuntakokoryhmiä. Korotuspaine kasvaa lähivuosina erityisesti väestöään menettävissä ja vanhemman väestön kunnissa, joissa veroprosentit ovat pääsääntöisesti jo nyt valtakunnallista keskitasoa korkeammat. Veropohjan rapautuminen voi olla kasvava uhka varsinkin pienemmissä kuntakokoryhmissä.

Kehyskauden loppua kohden mentäessä kaikkien kuntakokoryhmien toiminnan ja investointien rahavirta painuu negatiiviseksi, noin -163 euroa asukasta kohden koko maan tasolla. Kuntaryhmien välillä on kuitenkin suuria eroja. Heikkenevää toiminnan ja investointien rahavirtaa tarkasteluperiodilla selittävät merkittävältä osin nettoinvestointien pysyminen korkealla tasolla erityisesti suurissa kaupungeissa sekä valtionosuuteen tehtävät leikkaukset.

Vuonna 2025 negatiivisen vuosikatteen kuntia on arvion mukaan seitsemän, mikä on hieman vähemmän kuin edeltävänä vuonna. Negatiivisen vuosikatteen kuntien lukumäärä kasvaa kuitenkin merkittävästi ensi vuodesta alkaen. Näistä suurin osa on alle 2 000 asukkaan kuntia.

(VM, kuntatalousohjelma vuodelle 2026, syysy 2025)

Kuntien taloushaasteissa on tulevana vuosina sivistyksen mentävä aukko

Kuntaliiton pääekonomistin mukaan isossa kuvassa julkisen talouden näkymä on vaikeutunut, koska talous ei ole elpynyt ja menopaineet muun muassa puolustukseen ovat kasvaneet. Väestön ikääntyminen ja muutto-liike aiheuttavat myös paineita julkiseen talouteen. Orpon hallituksen sopeutustoimet ajoittuivat vaikeaan suhdannetilanteeseen ja taloudelliset hyödyt niistä realisoitunevat jossain määrin vasta tulevana vuosina. Ennuste julkisen talouden alijäämästä onkin suurentunut erityisesti vuosina 2025–2027.

Kuntatalouden näkymät pysyivät uusimmassa syksyn kehitysarviossa melko lailla ennallaan. Juuri nyt kunta-

talouden tila heikkenee 2020-luvun alun poikkeusvuosien jälkeen nopeasti, mikä näkyy vuosikatteen, tilikauden tuloksen ja toiminnan ja investointien rahavirran romahtamisena vuonna 2025. Lähivuosina tunnusluvut pysyttelevät heikolla tasolla, kunnes vahvistuvat hieman vuosina 2028–2029 sote-siirtolaskelman tarkentumisesta johtuvien valtionosuuksien jälkiperintöjen päättyessä. Koko ennusteajanjakson ajan kuntataloudessa on tulojen ja menojen pysyvä, rakenteellinen epätasapaino. Arviointimenettelyyn päätyvien kuntien määrä nousee sekä velkaantuminen ja laskennallinen kunnallisveron korotuspaine kasvavat tulevina vuosina.

Kehitysarvion tarjoilema kuntatalouden näkymä ei voi toteutua sellaisenaan. Tilanteen parantamiseksi valtion tulee antaa kunnille työrauha ja pidättäytyä uusista tulojen leikkauksista ja rahoitusvastuiden lisäämisistä. Myös valtaosalta kuntia vaaditaan ennusteajanjaksolla huomattavaa lisäsopeutusta, tiukkaa menokuria ja uusia toimintatapoja palvelujen järjestämiseksi. Kuntien taloudellinen liikkumavara, erityisesti verotuksen puolella, on kutistunut hyvinvointialueuudistuksen jälkeen rajusti. Erityisesti isojen kaupunkien päättäjät ovat vasta heräilemässä muutokseen.

Kuntatalouden kehitysarviossa toimintakuluja kasvattavat tulevina vuosina kunta-alan palkankorotukset, muut hintapaineet, TE-palvelu-uudistus sekä valtion muut julkisen sektorin menoja laajentavat linjaukset. Kunta-alan palkkakustannukset nousevat sopimuskorotusten vuoksi kuluvana vuonna 320 miljoonalla eurolla, ensi vuonna 380 miljoonalla eurolla ja vuonna 2027 peräti 470 miljoonalla eurolla. Myös peruspalvelujen hintaindeksin kasvu liikkuu tulevina vuosina 3,5 prosentin tuntumassa, vaikka kuluttajahintojen nousu on taittunut kahteen prosenttiin. Kustannuspaineita kunnille aiheuttavat lähivuosina myös valtion toimet, joista akuutein on kunnille ja kuntien muodostamille yhteistoiminta-alueille siirtynyt vastuu työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisestä sekä laajentunut rahoitusosuus työttömyysturvasta.

TE-palvelu-uudistus ajoittui kuntien kannalta erittäin vaikeaan ajankohtaan, sillä työttömien määrä ja työttömyyden etuusmenot toiseen palveluun ovat kasvaneet kuluvana vuonna 2025 odotettua voimakkaammin. Palvelutarvetta työllisyyspalveluissa kasvattavat myös toimeentulotuen ja asumistuen säästöläit sekä nuorten henkilöiden perustoimeentulotuen rahoitusvastuun kasvattaminen sataan prosenttiin vuonna 2027. Samaan aikaan työllisyyspalveluiden järjestämisen vaikuttavuutta rajoittaa työllisyyspalveluprosessin voimakas normittaminen. Uudistukseen osoitettu valtionosuuskompensaatio näyttääkin jäävän ainakin alkuvuosina vajaaksi.

Kustannustehokkaita ja vaikuttavia palveluita joustavammin

TE-palvelu-uudistuksesta huolimatta kuntien rahankäytön toiminnallinen painopiste on edelleen koulutus- ja sivistyssektorilla. Sivistyspalvelujen osuus kuntien nettomenoista on karkeasti ottaen noin kolme neljäsosaa.

Kuntien tulevien vuosien menopaineita helpottaakin se, että sivistyksen toimialalla kokonaispalvelutarve, erityisesti esiopetuksessa ja perusopetuksessa, on laskeva syntyvyyden laskun ja nuorten ikäluokkien suhteellisen pienentymisen vuoksi. Kuntatalousohjelman kehitysarviossa kuntien palvelutarpeen laskua ei ole huomioitu täysimääräisenä muun muassa erityisen tuen tarpeen kasvattamisen vuoksi. Loivennuksesta huolimatta kuntien toimintamenot kasvavat ennusteen mukaan vuosina 2026–2029 keskimäärin vain 2,5 prosenttia. Ennuste vaikuttaa kuntatalouden tuoreimpien tilastojen perusteella hyvin haastavalta.

Sivistystoimen pienenevän palvelutarpeen vuoksi kuntien tyyppillinen menokehitys ei voikaan enää säilyä sote-vuosien tapaan 3–5 prosentin kasvukäyrällä, vaan tulevina vuosina myös sivistystoimen kustannuskehitystä on sopeutettava. Se ei tarkoita automaattisesti sitä, että lasten hyvinvoinnista leikataan. Kun rahoitusta kohdennetaan kohdennetummin ja vaikuttavammin tietoon perustuen, kokonaiskustannukset voivat laskea ja lasten hyvinvointi voi lisääntyä.

Jos opetuksen järjestämisen kustannuksia ei kyetä kunnissa sopeuttamaan lasten määrän vähentyessä niin kunnilla on käsissään uusi ”sote-ongelma”. Se tarkoittaa kasvavia lapsikohtaisia kustannuksia, pieneneviä valtionosuuksia sekä kasvavaa verojen korotuspainetta tuleville sukupolville. Kirsikkana kakussa ongelmaa

alleviivaa se, että emme edelleenkään tiedä, miksi oppimistulokset ja hyvinvointi nuorten ikäluokissa heikenevät.

Kunnat ovat tulevina vuosina lukuisten isojen haasteiden edessä. Joihinkin haasteisiin, kuten ulkopoliittisiin kiistoihin, emme juuri voi vaikuttaa. Moniin haasteisiin kuitenkin voimme vaikuttaa. Talouspaineiden helpottamiseksi kuntien on etsittävä sivistystoimesta uusia tapoja tuottaa vaikuttavia ja kustannustehokkaita palveluja. Kuntien on löydettävä myös rohkeasti keinoja, joilla helpotetaan työttömien työllistymistä työmarkkinoille. Myös valtiolla on roolinsa: esimerkiksi opetusta koskevaa lainsäädäntöä on joustavoitettava vastaamaan paremmin tilanteita, joissa lasten määrä vähenee.

(Kuntaliiton pääekonomistin blogi 9.10.2025)

Liperin kunnan talouskehitys

Tämän hetken ennusteen mukaan Liperin kunnan tilinpäätös 2025 tulee olemaan alijäämäinen, jonka seurauksena jäljellä oleva kumulatiivinen ylijäämä laskee lähelle nollaa euroa, pysyen kuitenkin ylijäämäisyyden puolella.

Vuosi 2026 tulee olemaan erityisen haastava kunnan talouden hoidossa. Kunta on kärsinyt viime vuosina valtionosuuksien laskusta, jonka seurauksena taloutta on sopeutettu rajusti, mutta suunnitelmallisesti, muun muassa laajoilta yhteistoimintaneuvotteluilta on säästyty.

Taloutta rasittavat vuonna 2026 palkkojen nousu, sote-kiinteistöjen yhtiöittäminen ja yleinen inflaation kasvu. Taloudellista epävarmuutta luovat myös In-house lainsäädännön voimaantulo ja työttömyyden kasvavat kustannukset. Valtionosuusuudistuksen kariutuminen tulee myös aiheuttamaan haasteita kunnan toiminnan ja talouden suunnittelussa ja hoidossa. Uudistuksen oli tarkoitus tulla voimaan vuoden 2027 alusta. Tällä hetkellä ei ole tiedossa, miten ja milloin uudistuksen valmistelua tullaan jatkamaan, tuskin kuitenkaan tällä hallituskaudella.

Kunnanvaltuusto on syksyllä 2025 päättänyt, että kunnan vuoden 2026 tilinpäätöksen pitää olla ylijäämäinen sekä investoinnin nettokustannukset saavat olla korkeintaan 3,0 miljoonaa euroa ilman vesihuoltolaitoksen investointeja. Taloussuunnitelmakauden 2027–2028 tasapainottamistoimenpiteiden suunnittelu pitää aloittaa jo hyvissä ajoin vuoden 2026 puolella. Erityisesti huomiota on syytä kiinnittää kumulatiivisen ylijäämän ja investointitason kehittymiseen.

4. Talousarvion ja -suunnitelman perustelut

Vuoden 2026 talousarviosuunnittelun pohjana oli pääosin alkuperäinen talousarvio vuodelle 2025, jonka päälle oli huomioitu virka- ja työehtosopimuksien mukaiset palkankorotukset sekä kaikille palvelualueille asetettu yhteinen ylijäämäisen tilinpäätöksen mukainen säästötavoite.

Toimintatuotot (ulkoiset ja sisäiset) ovat noin 18,83 miljoonaa euroa. Toimintatuotot laskevat noin 1,2 prosenttia vuoden 2025 muutetusta talousarvioista.

Toimintakulut ovat noin 52,29 miljoonaa euroa. Toimintakulut ovat 0,3 prosenttia suuremmat kuin vuoden 2025 muutetussa talousarviossa.

Vuonna 2026 toimintakate on noin -33,46 miljoonaa euroa. Toimintakate kasvaa eli nettomenot kasvavat 0,41 miljoonaa euroa (1,2 %) verrattuna vuoden 2025 muutettuun talousarvioon.

4.1 Tuloperusteet

Verotulot

Kunnallisvero

Valtuusto hyväksyi kunnallisveroprosentiksi 9,5 vuodelle 2026, joka on samalla tasolla kuin vuonna 2025. Ennuste kunnallisveron nousuksi on 5,3 prosenttia vuodesta 2024 vuoteen 2025. Kasvun ennustetaan jatkuvan myös vuodelle 2026, ollen 6–7 prosentin välillä.

Liperin kunnan verotulojen kehitys on ollut positiivista vuosina 2019–2024. Kasvun vaihteluväli on ollut 1,8–3,8 prosentin välillä lukuun ottamatta vuotta 2023, jolloin sote-uudistuksen takia kunnallisverotulot laskivat noin 49 prosenttia. Muutetun talousarvion mukaan vuoden 2025 kunnallisverotuloksi arvioidaan noin 18 miljoonaa euroa. Lopulliseen vuoden 2024 toteutumaan vaikuttaa paitsi loppuvuoden verokehitys koko maan tasolla, myös verotilityksiin vuoden 2024 valmistuvan verotuksen perusteella tehtävät oikaisut valtion ja kuntaryhmän jako-osuuden osalta sekä kuntaryhmän sisällä yksittäisten kuntien osalta.

Kuntaliiton mukaan kunnallisveron ennustejakson 2026–2029 veropohja arvioidaan myös heikkenevän. Työllisyysasteen ja siten palkkatulojen arvoitu kehitys kohenee toisin sanoen verrattain verkaisesti. Työttömyysvakuutusmaksun arvioitua pienempi korotus vuodesta 2026 eteenpäin vastaavasti hieman parantaa kunnallisveron tuottoa. Kunnallisveron tulevien vuosien kertymäarviot ovat vuositason keskimäärin noin -40 miljoonaa aikaisemmin ennustettua arviota heikompi.

Kiinteistöverot

Liperin kunnan kiinteistöveroprosentit ovat keskiarvon alapuolella verrattuna koko maahan. Kiinteistöveron tuotoksi vuonna 2025 arviotiin noin 3,1 milj. euroa. Kiinteistöveron osuus kunnan verotuloista on noin 12,1 % vuonna 2025.

Valtiovarainministeriön mukaan nykyisen hallituksen tavoitteena on toteuttaa kiinteistöverotuksen uudistus. Uudistuksen tavoitteena on korjata kiinteistöjen verotusarvojen ja käypien arvojen eriytyminen toisistaan. Uudistus tullaan toteuttamaan pitkällä siirtymäajoilla. Kiinteistöveron muutokset tulevat olemaan kohtuullisia kiinteistön omistajille.

Rakennusten verotusarvoperusteet ovat 1970-luvulta ja maapohjien arvojen laajemmat päivitykset ovat yli 15 vuoden takaa. Verotusarvot ovat jääneet yleisesti jälkeen kustannus- ja hintakehityksestä. Rakentamisen kustannuskehitykseen ovat vaikuttaneet muun muassa rakentamismääräysten, -menetelmien ja -kustannusten sekä rakennusten toiminnallisten ja laatuvaatimusten muutokset. Kustannuskehitys on vaihdellut rakennustyyppittäin. Lisäksi maapohjan hinnat ovat eriytyneet alueellisesti ja rakennustyyppinä on tullut lisää.

Nykyinen kiinteistöverojärjestelmä ei kohtelee verovelvollisia tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti, koska eri kiinteistöjen, rakennustyyppien ja eri alueiden maapohjien verotusarvot eivät ole keskenään perustellussa suhteessa toisiinsa ja käypiin arvoihin.

Nykytilanne ei myöskään kannusta kuntia tekemään kiinteistöjen arvoa nostavia investointeja infrastruktuuriin ja palveluihin, koska niiden vastineena verotulot eivät kasva.

Liperin kunnan kiinteistöveroprosentit vuodelle 2026 (suluissa ala- ja ylärajat):

yleinen kiinteistövero	1,05 %	(0,93–2,00 %)
maapohjan yleinen kiinteistövero	1,30 %	(1,30–2,00 %)
vakituinen asuinrakennus	0,50 %	(0,41–1,00 %)
muu asuinrakennus	1,00 %	(0,93–2,00 %)
voimalaitos	3,10 %	(enintään 3,10 %)
yleishyödylliset yhteisöt	0,50 %	(0,00–2,00 %)
rakentamaton rakennuspaikka	ei käytössä	(2,00–6,00 %)

Vuoden 2026 kiinteistöveron tuotoksi on arvioitu 3,26 miljoonaa euroa. Taloussuunnittelukaudella kiinteistöverojen arvioidaan pysyvän suhteellisen samalla tasolla.

Yhteisövero

Liperin kunnan yhteisöverokertymäksi vuodelle 2025 arvioidaan 1,2 miljoonaa euroa. Yhteisöveron osuus kunnan verotuloista on noin 4,4 % vuonna 2025. Vuoden 2026 yhteisöverotuoton arvioidaan pysyvän noin 1,2 miljoonassa eurossa.

Kuntaliiton mukaan valtakunnalliseen yhteisöveron kehitykseen liittyy valitettavan paljon epävarmuutta. Talouskasvua ja erityisesti vientimarkkinoita hidastavat muun muassa Yhdysvaltojen asettamat tullit. Kunnille maksettava yhteisövero odotetaan kuitenkin kasvavan verovuodesta 2025 alkaen. Orastava positiivinen kehitys näkyy verokertymissä vasta vuonna 2026, korkeimpien lisäennakoiden muodossa. On syytä pitää mielessä, että positiivinen kehitys voi näkyä parempina ennakkoveroina jo tulevana kuukausina. Ennustettu yhteisöverokertymä pienenee keskimäärin kuitenkin reilulla -10 miljoonalla eurolla per vuosi.

Verotulot 1 000 €	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos %	TS 2027	TS 2028
Verotulot yhteensä	25 814	26 830	28 360	5,7 %	28 955	30 010
Kunnan tulovero	21 247	22 370	23 900	6,8 %	24 395	25 350
Kiinteistövero	3 208	3 260	3 260	0,0 %	3 260	3 260
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 359	1 200	1 200	0,0 %	1 300	1 400

Kuva 3. Verotulot vuonna 2024 ja ennuste vuosille 2025–2028

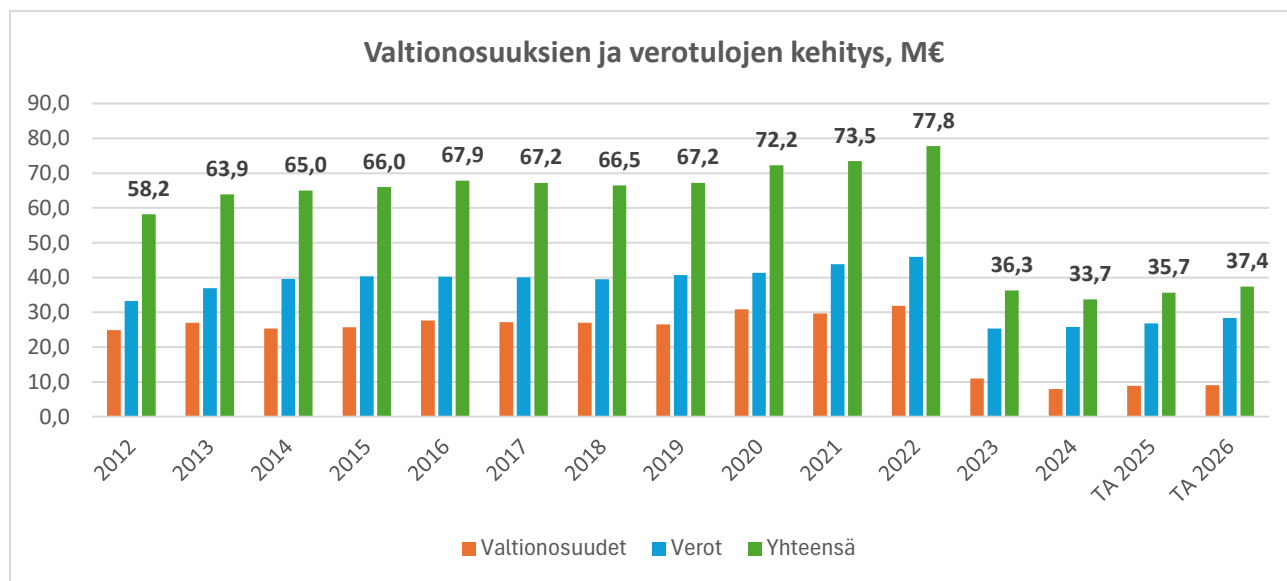
Valtionosuudet

Soteuudistuksen rahoitusmalli vaikutti merkittävästi Liperin kunnan vuoden 2024 valtionosuuksiin, jolloin valtionosuuksien laskua voimisti Siun soten viimeisen vuoden alijäämät ja palkkaharmonisaation kustannukset. Laskun vaikutus on näkynyt myös vuoden 2025 valtionosuuksissa ja tulee vaikuttamaan vielä vuonna 2026. Valmisteilla ollut valtionosusuudistus ei tule toteumaan kuluvalle hallituskaudella. Uudistuksen tulevaisuudesta ei ole tällä hetkellä tarkempaa tietoa. Uudistuksen lykkäytyminen tulee aiheuttamaan haasteita talouden hoidossa tulevina vuosina.

Liperin kunnan valtionosuudet tulevat olemaan noin 9,1 miljoonaa euroa vuonna 2026. Valtionosuudet nousevat noin 0,25 miljoonaa euroa vuodesta 2025.

Valtionosuudet 1 000 €	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos %	TS 2027	TS 2028
Valtionosuudet yhteensä	7 912	8 840	9 051	2,4 %	9 240	9 320
Kunnan peruspalv. valtionosuus	1 989	3 980	4 170	4,8 %	4 270	4 270
Verotuloihin per. valtionosuus	5 976	5 770	5 800	0,5 %	5 800	5 880
Opetus/kulttuuri muut valt.os	- 2 126	- 1 920	- 1 919	-0,1 %	- 1 830	- 1 830
Verotulomenetyksen korvaus	2 073	1 010	1 000	-1,0 %	1 000	1 000

Kuva 4. Valtionosuus vuonna 2024 ja ennuste vuosille 2025–2028

Kuva 5. Valtionosuuksien ja verotulojen kehittyminen vuosina 2012–2026.

Ulkoiset toimintatuotot

Ulkoiset toimintatuotot ovat talousarviossa 1,2 % pienemmät kuin vuonna 2025. Laskua selittää erilaisten tuki- ja avustustulojen pientyminen.

4.2 Menoperusteet

Henkilöstömenot

Kunta- ja hyvinvointialan uudet työ- ja virkaehtosopimukset astuivat voimaan 1.5.2025. Sopimuskauden pituus on 34 kuukautta ja näin ollen voimassa 29.2.2028 saakka. Sopimusta ei voi irtisanoa. Talousarviossa on huomioitu 1,8 % palkkojen kasvu vuodelle 2026. Henkilöstökustannukset ovat nousemassa kuitenkin vain noin 0,7 %, johtuen viime vuosien aikana tehdyn henkilöstösuunnitelman noudattamisesta ja tehtävien uudelleen järjestelystä. Henkilöstösuunnitelman tarkastelua jatketaan vuoden 2026 aikana.

Vuoden 2023 alusta ennen vuotta 2005 karttuneisiin eläkkeisiin perustunut ns. eläkemenoperusteinen maksu poistui hyvinvointialueuudistuksen myötä. Maksu korvattiin uudella tasausmaksulla, joka jakautuu kuntien ja hyvinvointialueiden kesken. Kuntien saama osuus jaetaan kuntien kesken samassa suhteessa kuin ne saavat verorahoitusta. Kevan antaman ennakoarvion mukaan Liperin kunnalle kohdistuvan tasausmaksun suuruus on noin 518 500 euroa vuonna 2026. Vuonna 2025 tasausmaksun suuruus on noin 559 332 euroa.

Sisäiset vuokrat

Sisäiset vuokrat sisältävät lämmön, sähkön ja veden. Vuokraan kuuluvat rakennusten ja alueiden normaali kunnossapito, kiinteistönhoito sekä normaalia kunnossapitoa suuremmat korjaukset, jotka eivät vielä ylitä investointirajaa. Tämän lisäksi vuokra pitää sisällään pääomavuokran (poistojen) osuuden. Sisäisten vuokrien laskentaperusteena toimivat kiinteistöihin kohdistuvat kokonaiskustannukset, jotka jaetaan rakennusten pinta-alalla ja kuukausilla. Näin saadaan laskettua kuukausikohtainen neliövuokra käytössä olevien neliöiden mukaan palvelualueille.

Ulkoiset toimintakulut

Ulkoiset toimintakulut ovat kasvaneet vain noin 7 000 euroa vuodesta 2025, vaikka inflaatioennuste on 1,5–2,0 prosentin välillä vuonna 2026.

Rahoituserät ja poistot

Rahoitusmenoissa on varauduttu pitkä- ja lyhytaikaisten lainojen korkomenoihin. Korkomenoissa on varauduttu 1,0 miljoonan euron kustannuksiin. Tämän hetken arvioiden mukaan korkokanta pysyisi nykyisellä tasolla vuoden 2026 loppuun asti. Mahdollinen korkotason nousu vaikuttaa uusiin lainoihin sekä nykyisen lainakannan vaihtuvakorkoisten lainojen osuuteen. Kunnan lainakanta vuoden 2025 lopussa on 52,3 miljoonaa euroa ja keskikorkoennuste 1,68 % (1,95 % vuonna 2024). Lainakannasta noin 55 % osuus on vaihtuvakorkoisia lainoja.

Poistojen suuruus vuonna 2025 on noin 4,2 miljoonaa euroa. Poistojen taso tulee arvion mukaan laskemaan, johtuen sote-kiinteistöjen yhtiöittämisestä vuonna 2026. Tarkka vaikutus poistojen tasoon selviää kunnes kunnan omistuksessa olevat sote-kiinteistöjen vuokrasopimukset tullaan osittain tai kokonaan siirtämään kunnalta uudelle perustettavalle yhtiölle. Talousarviota valmisteltaessa neuvottelut Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen ja kunnan välillä ovat vielä kesken ja lopullista vaikutusta kunnan taseeseen ja poistojen suuruuteen ei vielä tiedetä. Vuoden 2026 poistot ovat laskettu talousarvioon todennäköisimmän vaihtoehdon mukaisesti. Poistojen tasoa tullaan tarvittaessa muuttamaan vuoden 2026 talouskatsauksien yhteydessä neuvottelujen lopputuloksen varmistuttua.

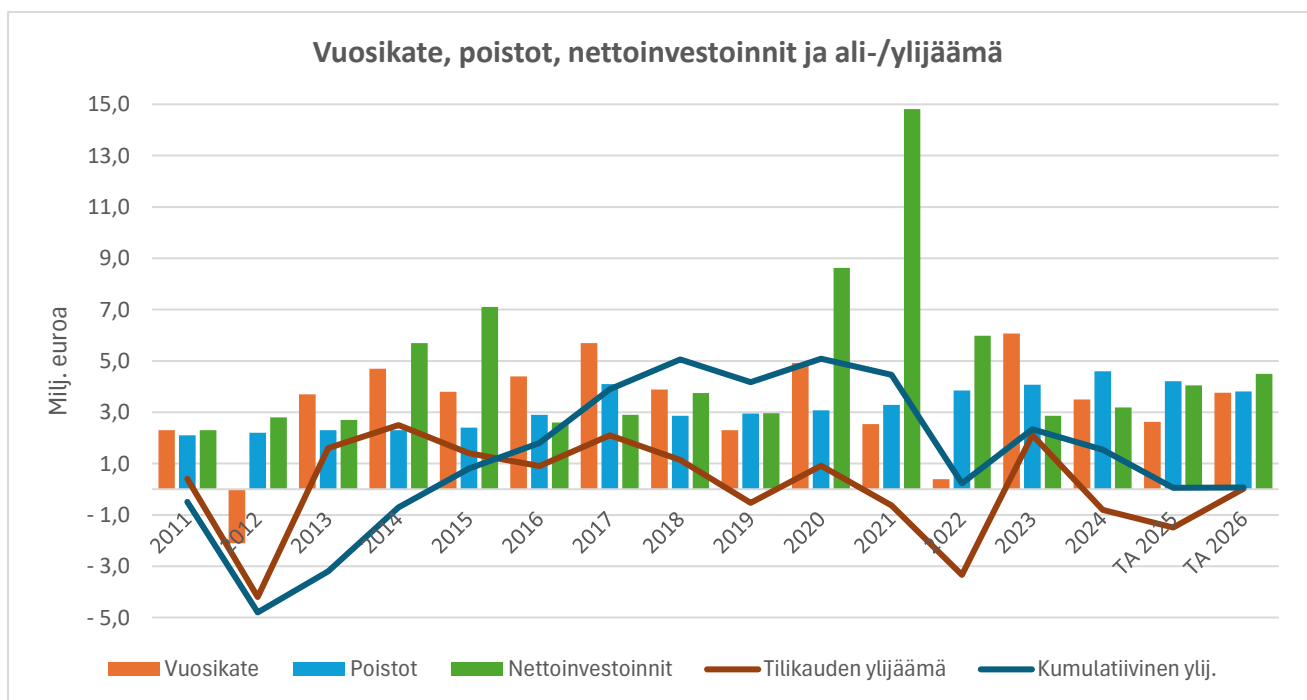
Taloussuunnitelmakauden lopussa suunnitelman mukaisten poistojen arvioidaan olevan noin -3,8 miljoonaa euroa vuodessa. Suuret suunnitelman mukaiset poistot rasittavat kunnan käyttötaloutta merkittävästi lähivuosina.

4.3 Investoinnit

Liperin kunnan investoinnit ovat olleet hyvin korkealla tasolla viime vuosina. Vuosien 2021–2024 nettoinvestointien suuruus on noin 26,9 miljoonaa euroa. Vuosina 2020 ja 2023 kunnan vuosikate on ollut riittävällä tasolla kattamaan suunnitelman mukaiset poistot. Vuonna 2025 muutetun talousarvion mukaan vuosikate ei tule kattamaan suunnitelman mukaisia poistoja, samoin tulee tapahtumaan vuoden 2026 aikana. Suunnitelmavuosien 2027 ja 2028 aikana vuosikate on arvioiden mukaan poistoja suurempi.

Vuodelle 2026 kohdistuu noin 4,5 miljoonan euron ja ilman vesihuoltolaitosta 2,99 miljoonan euron investointitarpeet. Valtuusto asetti investointirajan 3,0 miljoonaan euroon ilman vesihuoltolaitosta vuodelle 2026. Investoinnit painottuvat pääosin talonrakentamiseen, kunnallistekniikkaan ja vesihuoltoon. Kiinteistö-, tila- ja tukipalveluissa varaudutaan välttämättömiin peruskorjausinvestointeihin ja mahdollisen uuden päiväkodin rakentamisesta aiheutuviin suunnittelu- ja valmisteluinvestointeihin. Infrapalveluissa varaudutaan erilaisiin tie- ja vesihuoltohankkeisiin, suurimpana investointikohteena on välikankaan yritysalueen kunnallistekniikan kehittäminen. Koko taloussuunnitelmakauden investointien arvioidaan olevan noin 17,1 miljoonaa euroa, joista infrapalveluiden osuus on 5,5 miljoonaa euroa, kiinteistö-, tila- ja tukipalveluiden 7,1 miljoonaa euroa sekä vesilaitoksen osuus 3,3 milj. euroa.

Viinijärven koulun, päiväkodin ja kirjaston peruskorjaus- ja uudishanke päätettiin toteuttaa leasingrahoitukselle. Rahoituksen kokonaiskustannukseksi on määritelty 10 miljoonaa euroa. Leasingrahoituksen takaisinmaksu alkaa vuonna 2027 ja kustannukset tulevat kohdistumaan elinympäristöpalvelujen käyttötalouteen ollen vuositasolla noin 0,5 miljoonaa euroa vuodesta 2028 lähtien. Lisäksi leasingrahoituksella on hankittu katuvalot, joiden maksuosuus on 94 tuhatta euroa vuonna 2026.

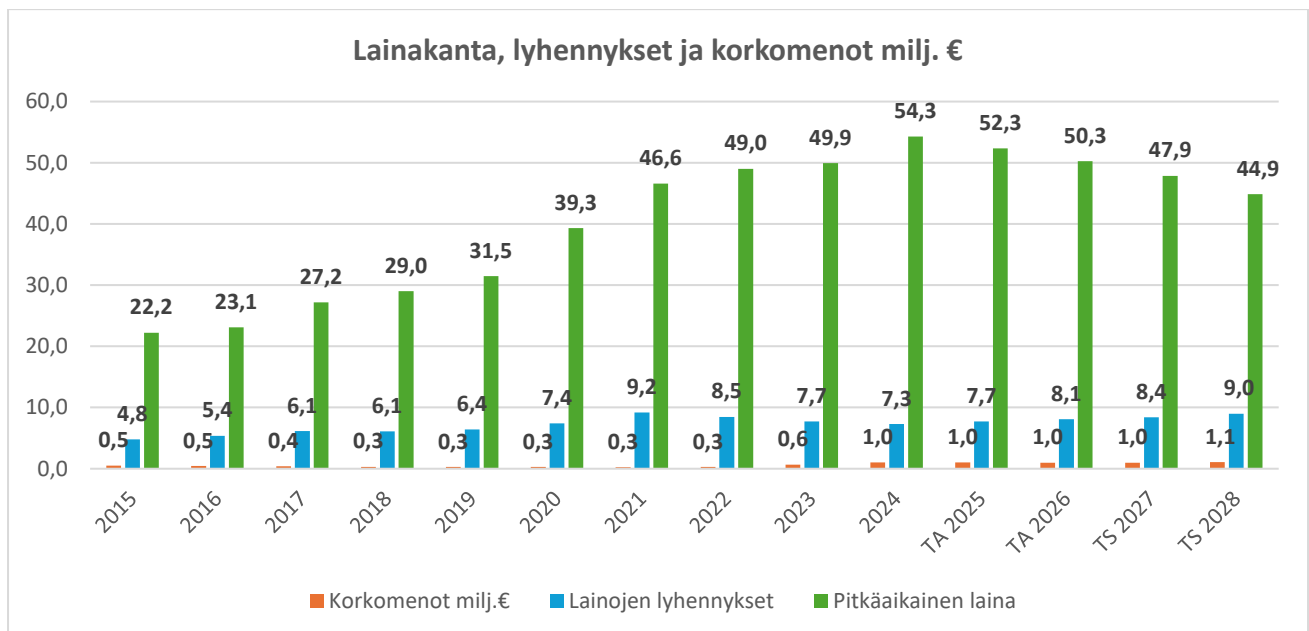
Kuva 6. Vuosikate, poistot, nettoinvestoinnit ja ali-/ylijäämä vuosina 2011–2026

4.4 Vieras pääoma

Mittavien investointien kautta olemme panostaneet palveluihin ja kehittäneet kunnan toimintaympäristöjä. Vuoden 2025 lopussa pitkäaikaisen korollisen lainan määrän arvioidaan olevan 52,3 miljoonaa euroa. Taloussuunnitelmakaudella arvioidaan lainakannan kääntyvän laskuun. Lainakannan arvioidaan laskevan noin 44,9 miljoonaan euroa taloussuunnittelukaudella. Asukaskohtaisen lainamäärän arvioidaan olevan suunnitelma-kauden lopussa noin 3 798 euroa /asukas (4 559 euroa tilinpäätöksessä 2024).

Lainakannan voimakas kasvaminen viime vuosina pitää sisällään huomattavaa korkoriskiä tuleville vuosille. Vuonna 2024 ulkoiset korkokulut olivat noin 1,07 miljoonaa euroa ja vuonna 2025 korkokulujen arvioidaan olevan 1,0 miljoonaa euroa. Korkoennusteen mukaan korkokulut pysyvät samalla tasolla myös vuonna 2026.

Suunnitelman mukaiset lainojen lyhennykset vuonna 2026 ovat noin 8,1 miljoonaa euroa. Uutta pitkäaikaista lainaa otetaan vuonna 2026 enintään 5,0 miljoonaa euroa. Talousarviossa varaudutaan myös uuden lainan aiheuttamiin lainan lyhennyksiin. Suuret lainojen lyhennykset vaikuttavat kunnan kassaan heikentävästi tulevien vuosien aikana.

Kuva 7, Lainakanta, vuosittaiset lainojen lyhennykset ja korkomenot vuosina 2015–2028.

4.5 Taloussuunnittelu 2026–2028

Taloussuunnitelmavuosien osalta toimintakatteessa on huomioitu palkkakustannusten kasvu 1,8 prosenttia vuodelle 2026 ja 2,1 prosenttia erikseen molemmille vuosille 2027 ja 2028.

Suunnitelmavuosissa on pyritty huomiomaan talousarvion laadintahetkellä tiedossa olevat suunnitelmavuosia koskevat muutokset toiminnan ja talouden osalta. Sote-kiinteistöjen yhtiöittäminen astuu voimaan 1.1.2026. Yhtiöittämiseen liittyvien vuokratulojen ja tasearvojen muutokset tulevat vaikuttamaan kunnan talouteen. Tarkemmat kustannusvaikutukset selviävät vuoden 2026 aikana ja ne huomioidaan tarvittaessa talouskatsauksien yhteydessä. Mahdollisen In-House lainsäädännön voimaantulosta johtuvia kustannusvaikutuksia ei ole huomioitu suunnitelmien ja selvittelytyön keskeneräisyydestä johtuen. Ne huomioidaan tarvittaessa talouskatsauksissa tai talousarvion 2027 valmistelun yhteydessä.

Valtionsosuuksuudistuksen peruuntumisen seurauksena suunnitelmavuosille on arvioitu noin 0,1 miljoonan euron nousua molemmille vuosille suhteessa edelliseen vuoteen.

Kuluvan vuoden 2025 tulos on muodostumassa alijäämäiseksi noin 1,49 miljoonaa euroa. Vuoden 2024 tilinpäätöksessä kumulatiivista ylijäämää oli noin 1,499 miljoonaa euroa. Talousarvio 2026 ja taloussuunnitelma 2026–2028 muodostuu kokonaisuudessaan noin 1,169 miljoonaa euroa ylijäämäiseksi, ja kumulatiivisen ylijäämän arvioidaan olevan taloussuunnittelukauden lopussa 0,26 miljoonaa euroa.

1 000 € (ulkoinen)	TP 2022	TP 2023	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	13 688	10 044	10 046	9 936	9 836	9 836	9 836
Toimintakulut	- 91 190	- 40 026	- 39 574	- 42 988	- 43 293	- 43 729	- 44 231
Toimintakate	- 77 501	- 29 982	- 29 528	- 33 051	- 33 457	- 33 894	- 34 395
Verotulot	45 900	25 314	25 814	26 830	28 360	28 955	30 010
Valtionosuudet	31 917	10 997	7 912	8 840	9 051	9 240	9 320
Rahoitustuotot ja -kulut	80	- 264	- 704	5	- 189	- 694	- 795
Vuosikate	395	6 066	3 494	2 624	3 765	3 607	4 140
Poistot ja arvonalentumiset	- 3 853	- 4 075	- 4 569	- 4 204	- 3 812	- 3 812	- 3 812
Tilikauden tulos	- 3 458	1 991	- 1 076	- 1 580	- 47	-205	328
Varausten ja rahastojen muutos	119	119	235	90	60	60	60
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	- 3 339	2 110	- 841	- 1 490	12	-145	388

Kuva 8. Ulkoinen tuloslaskelma 2022–2024 ja tuloslaskelmaennuste 2025–2028

	TP 2022	TP 2023	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Kumulatiivinen yli-/alijäämä (1 000 €)	230	2 340	1 499	9	21	-124	264
Investoinnit netto (1 000 €)	-5 987	-2 859	-5 145	-4 046	-4 500	-6 565	-5 960
Lainakanta (M€)	49,0	49,9	54,3	52,3	50,3	47,9	44,9
Lainat €/asukas	4 290	4 173	4 513	4 376	4 228	4 039	3 798
Vuosikate €/asukas	33	507	293	219	316	304	350
Vuosikate/Poistot%	10,3	148,9	76,5	62,4	98,8	94,6	108,6
Tulovero%	21,50	8,86	8,90	9,50	9,50	9,50	9,50
Yleinen kiinteistövero%	1,05	1,05	1,05	1,05	1,05	1,05	1,05
Vakituisen asunnon kiinteistövero%	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50
Muiden asuinrakennusten kiint.vero%	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Voimalaitosten kiinteistövero%	3,10	3,10	3,10	3,10	3,10	3,10	3,10
Maapohjan vero%	-	-	1,30	1,30	1,30	1,30	1,30
Yleishyödyllisen yhteisön vero%	1,05	1,05	1,05	1,05	0,50	0,50	0,50
Asukasluku	11 962	11 969	11 910	11 950	11 895	11 859	11 821

Kuva 9. Tunnuslukuja vuosilta 2022–2028

4.6 Henkilöstö

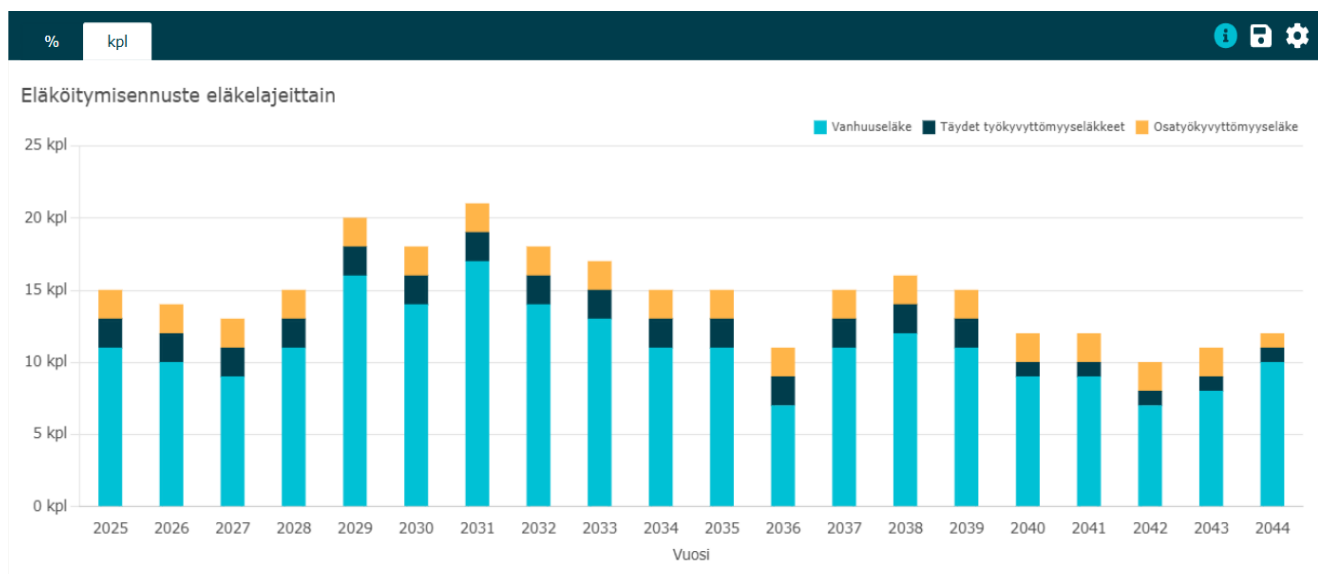
Koko kunnan henkilöstöä koskevat tavoitteet ovat:

Tavoite	Tavoitearvo	Toimenpide
Positiivista työnantaja kuvaa vahvistetaan.	Työhyvinvointikyselyn tulos: Suositteletko työpaikkaa ystävällesi? (2018: 61 %, 2020: 72 %, 2022: 74 %, 2023: 77 %) Tavoite 2026: 80 %	Työhyvinvointikysely toteutettiin 11/2025 ja tulosten pohjalta suunnitellaan toimenpiteet sekä niitä seurataan ja lähtökyselyä työsuhteensa päättäneille jatketaan. Henkilöstön tasapuolinen ja yhdenvertainen kohtelu yhteisten ohjeistusten ja sovittujen toimintatapojen mukaisesti. Tiedottaminen on ajantasaista ja informatiivista sekä henkilöstöä tuetaan sähköisten järjestelmien käyttöön. Anonymirekrytoinnin käytön vahvistaminen. Mahdollistetaan sisäiset urapolut ja työkyvyn tukeminen varhaisentuen mallin mukaisesti.
Henkilöstön osaamista vahvistetaan ja henkilöstöresurssit vastaavat toiminnan tarpeita sekä huolehdimme suunnitelmallisuudesta sekä laadukkaasta perehdytyksestä.	Työhyvinvointikysely: Minulla on tarpeeksi aikaa saada työni tehtyä? Parannusta eri mieltä vastanneiden osalta (2018:38 %, 2020:29 %, 2022:27 %, 2023; 26 %) Tavoite 2026: 25 % Työyhteisössäni huolehditaan perehdytyksestä? Parannusta samaa mieltä vastanneiden osalta (2022: 76 %, 2023: 74 %) TA 2026 78 %	Eläköitymisiin ja osaamisen varmistamiseen varaudutaan henkilöstösuunnittelun ja jatkuvan osaamisen kehittämisen sekä laadukkaan perehdyttämisen avulla. Henkilöstösuunnitelma on ennakoiva ja ajantasainen. Vuosilomasuunnittelu on toimintalähtöistä ja suunnitelmallista sekä varhaisjärjestelmät ovat kunnossa kaikilla osa-alueilla.
Työturvallisuuden kehittäminen sekä työtapaturmien ennaltaehkäisy ja määrän vähentyminen.	Työtapaturmista johtuvat sairauspoissaolot ovat pienemmät kuin aikaisemmin (2020: 856 kpv, 2021: 696 kpv, 2022: 380 kpv, 2023: 326 kpv, 2024: 32) TA2026: alle 300 kpv	Työsuojelurakenteiden kehittäminen, tapaturmien sekä läheltä piti tilanteiden analysointi ja ennaltaehkäisy. Riskienarvioinnin- ja työturvallisuusilmoituksien tuottaman tiedon avulla vahvistetaan työturvallisuutta koko organisaatiossa.

Laadukas ja kehittyvä esihenkilötyö sekä toimivat esihenkilö-rakenteet.	Työhyvinvointikysely: Esihenkilöni keskustelelee riittävästi työhön ja työyhteisöön liittyvistä asioista? Parannusta samaa mieltä vastanneiden osalta (2022:69 %, 2023:68 %) TA2026 70 %	Kouluttamisella vahvistetaan esihenkilötyön osaamista, muutoksien hallintaa sekä kehitetään vuorovaikutusta ja puheeksiottamista. Esihenkilöiden perehdytysohjelman ja osaamisen kehittäminen.
---	--	---

Kuva 10. Henkilöstötavoitteet vuodelle 2026

Eläköitymisen ennusteessa Kevan avaintietojen mukaan vuoden 2026 aikana kunnasta on jäämässä eläkkeelle 14 henkilöä, joista vanhuuseläkkeelle on jäämässä 10 henkilöä.

Kuva 11. Kevan eläköitymisennuste vuosina 2025–2044

Tarkastelupäivämäärä	Vakituisia henkilöitä	Määräaikaisia henkilöitä	Henkilöstö yhteensä
31.10.2023	389	162	551
31.10.2024	390	138	528
31.10.2025	400	94	494

Kuva 12. Liperin kunnan henkilöstön jakautuminen vuosille 2023–2025

Henkilövahvuudessa ovat mukana kaikki henkilöt, joilla on voimassa oleva palvelussuhde Liperin kuntaan 31.10.2025. Henkilöstövahvuudessa näkyvät myös henkilöt, jotka ovat palkattomilla vapailla tai työsiirrossa. Määräaikaisiin työntekijöihin on laskettu mukaan 31.10.2025 kunnassa työssä olleet sijaiset, määräaikaiset, oppisopimusopiskelijat sekä työllistetyt.

Hallintopalvelut	2023 Vakituiset (31.10.)	2023 Määräaikai- set (31.10.)	2024 Vakituiset (31.10.)	2024 Määräaikaiset (31.10.)	2025 Vakituiset (31.10.)	2025 Määräaikai- set (31.10.)
Kunnanhallitus	1	0	1	0	1	0
Palvelupiste	2	0	1	0	1	0
Hallintopalvelut	4	1	4	1	5	1
Talous- ja palkkahallinto	6	0	5	0	5	0
Hankkeet	0	1	0	1	0	1
Työllisyyspalvelut	3	6	6	3	5	2
Tukityöllistetyt		22		13		7
Henkilöstöpalvelut sis. luottamus- miehet	3	0	3	0	2	0
Maaseutuelinkeinot ja hallinto	11	2	11	2	11	2
Hallintopalvelut yhteensä	30	32	31	20	30	13

Hyvinvointi- palvelut	2023 Vakituiset (31.10.)	2023 Määräaikaiset (31.10.)	2024 Vakituiset (31.10.)	2024 Määräaikaiset (31.10.)	2025 Vakituiset (31.10.)	2025 Määräaikai- set (31.10.)
Hyvinvoinnin hallinto	4	0	3	1	4	0
Hyvinvoinnin hank- keet	2	2	2	11	2	2
Mattisenlahden koulu	4	2	4	1	4	0
Salokylän koulu	4	3	6	1	4	3
Liperin koulu	6	4	11	5	14	5
Ylämyllyn koulu (Jyri ja Paloaukea)	45	17	50	11	50	13
Patteriston yläkoulu	60	8	51	12	46	10
Viinijärven koulu	16	3	15	4	16	1
Honkalammen koulu	25	16	28	13	29	7
Perhepäivähoito	8	0	8	0	8	0
Liperin päiväkoti	8	1	11	3	13	1
Taikametsän päiväkoti	23	12	24	14	25	9
Paloaukean päiväkoti	13	9	12	5	12	4
Puolivälin päiväkoti	13	8	12	6	14	4
Viinijärven päiväkoti	8	5	9	4	10	1
Lautasuon päiväkoti	12	12	15	8	18	6
Esiopetus	11	3	1	0	0	0
Liikuntapalvelut	3	3	3	3	5	3
Kulttuuripalvelut	1	0	1	0	1	0
Hyvinvoinnin ja ter- veyden edistäminen	1	0	1	0	5	0
Nuorisotyö	4	2	5	1	4	2
Varhaiskasvatuksen yhteiset	12	1	12	1	11	0
Hyvinvointipalvelut yhteensä	285	111	284	104	295	70

Elinympäristö- palvelut	2023 Vakituiset (31.10.)	2023 Määräaikai- set (31.10.)	2024 Vakituiset (31.10.)	2023 Määräaikai- set (31.10.)	2025 Vakituiset (31.10.)	2023 Määräaikai- set (31.10.)
Elinympäristön hallinto	1	1	2	0	3	0
Kiinteistöjen kunnos- sapitopalvelut	8	1	8	1	8	1
Siivouspalvelut	20	8	18	10	19	6
Liikenneväylät	1	0	1	0	2	0
Puistot ja yleiset alueet	1	0	1	0	1	0
Liikuntapaikat	6	3	9	0	7	0
Maankäyttö ja kaavoitus	3	0	3	0	2	0
Ympäristöpalvelut	1	2	1	0	1	0
Rakennusvalvonta	2	0	2	0	2	0
Puhdasvesilaitos	7	0	7	0	6	0
Liperin koulun keittiö	3	0	3	0	0	0
Ylämyllyn keskuskeittiö	14	4	14	3	18	3
Patteriston koulun keittiö	7	0	6	0	6	0
Viinijärven koulun keittiö	3	0	0	0	0	0
Elinympäristö- palvelut yhteensä	77	19	75	14	75	10

Henkilötyövuodet

Henkilötyövuosi (HTV2) mittaa yhden henkilön vuodessa todellisesti tekemää työpanosta. Henkilötyövuotta laskettaessa otetaan huomioon voimassa olevat palvelussuhteet ja vähennetään ajasta kaikki palkattomat poissaolot. Vuoden 2025 HTV2 luku on laskennallinen arvio koko vuoden toteumasta perustuen 31.10.2025 mennessä toteutuneeseen työpanokseen.

Tarkasteltaessa Liperin kunnan laskennallista HTV2 lukua koko vuoden osalta oli 476,5 vuonna 2023, 469,6 vuonna 2024 ja 462,5 vuonna 2025. Vuosien 2024 ja 2025 aikana tehdyt HTV2 vähennykset on osa talouden tasapainottamisen kokonaisuutta ja osaltaan tehtyjen toimenpiteiden tulokset esimerkiksi eläköitymisien osalta ovat mitattavissa vasta vuonna 2026, joten tasapainottamistyötä ja tarkastelua jatketaan edelleen vuonna 2026.

HTV2 jakauma kustannuspaikoittain vuosille 2023–2025

Hallinto- palvelut	HTV2 2023	HTV2 2024	HTV2 2025	Hyvinvointi- palvelut	HTV2 2023	HTV2 2024	HTV2 2025	Elinympäris- töpalvelut	HTV2 2023	HTV2 2024	HTV2 2025
Kunnan- hallitus	1,0	1,7	2,1	Hyvinvoinnin hallinto	2,8	2,3	3,3	Elinympärist. hallinto	2,0	2,0	2,1
Palvelupiste	1,6	0,9	0,9	Hyvinvoinnin hankkeet	11,8	11,8	8,5	Kunnossa- pitopalvelut	4,9	8,7	9,4
Hallinto- palvelut	5,0	5,0	4,6	Mattisenlah- den koulu	5,3	4,7	4,0	Siivous- palvelut	18,1	24,3	22,3
Vaalit	0,2	1,0	0,2	Salokylän koulu	6,9	5,4	6,0	Liikunta- paikat	11,0	8,5	7,6
Talous- ja palkkahallinto	5,7	5,3	4,2	Liperin koulu	15,7	16,0	15,7	Jätehuolto	0,3	0,1	0,1
Hankkeet	2,9	0,8	0,9	Ylämyllyn koulu	100,1	96,5	102,6	Liikenne- väylät	1,4	1,4	2,0
Työllisyys- palvelut	12,8	12,7	17,3	Viinijärven koulu	16,4	15,8	13,1	Puistot ja yleiset alueet	0,5	0,4	0,7
Henkilöstö- palvelut	2,9	2,9	2,8	Honkalampi koulu	29,5	29,9	32,9	Maankäyttö ja kaavoitus	3,0	3,3	3,2
Tuki- työllistetyt	21,3	11,9	0	Muu perus- opetus	1,5	6,1	5,3	Ympäristö- palvelut	1,6	0,2	0,2
Maaseutuelin- keinot hallinto	1,7	1,6	1,6	Perhepäivä- hoito	8,4	7,9	7,0	Rakennus-val- vonta	3,1	2,7	2,6
Maaseutuelin- keinot Nurmes	1,0	1,0	1,1	Liperin päivä- koti	8,3	14,4	14,0	Viemäri- laitos	3,4	3,1	4,0
Maaseutuelin- keinot Lieksa	0,6	0,6	0,6	Taikametsän päiväkoti	27,2	30,9	28,4	Puhdasvesi- laitos	3,4	3,1	4,2
Maaseutuelin- keinot Joensuu	1,6	1,7	1,7	Paloaukean päiväkoti	11,0	16,7	15,2	Patteriston keittiö	5,9	7,0	6,1
Maaseutuelin- keinot Polvijärvi	1,1	1,1	1,1	Puolivälin päi- väkoti	20,0	17,4	17,1	Ylämyllyn keskuskeittiö	16,7	17,0	18,1
Maaseutuelin- keinot Outokumpu	0,5	0,5	0,5	Viinijärven päiväkoti	14,1	12,9	11,0				
Maaseutuelin- keinot Juuka	0,7	0,6	0,6	Lautasuon päiväkoti	18,7	18,2	22,5				
Maaseutuelin- keinot Ilomantsi	0,5	0,6	0,6	Täydentävä varhaiskasva- tus	6,6	0	0				
Maaseutuelin- keinot Kontiolahti	0,3	0,3	0,3	Esiopetus	8,8	1,4	0				
Maaseutuelin- keinot Keski-Karjala	1,8	3,0	3,0	Varhais- kasvatuksen yhteiset	13,0	13,3	11,7				
Maaseutuelin- keinot Heinävesi	0	0,3	0,3	Hyvinvoinnin ja terveyden- edistäminen	1,7	1,9	5,9				
Maaseutuelin- keinot Nurmes	1,0	1,0	1,2	Kulttuuri- palvelut	1,3	1,4	1,1				
				Liikunta- palvelut	4,0	3,5	3,6				
				Nuorisotyö	4,9	5,9	6,3				
Hallinto- palvelut yht.	63,2	53,5	44,8	Hyvinvointi- palvelut yht.	338,0	334,3	335,0	Elinympäris- töpalvelut yht.	75,3	81,8	82,7

Kuva 13. Henkilötyövuosijakauma (2) vuosille 2023–2025

Kuntatyönantajan työvoimakustannusten korotusnäkymät vuosille 2025–2028

Kunta-alan työ- ja virkaehtosopimuksessa kaudelle 1.6.2025–1.2.2028 on sovittu vuodelle 2026 tulevat yleis- korotukset ja paikalliset järjestelyerät. Nämä ovat työ- ja virkaehtosopimuksen mukaiset korotukset ovat nostaneet kuntien työvoimakustannuksia ja korotukset nykyiselle sopimuskaudelle tulevat kokonaisuudessaan olemaan noin 9 %. Vuodelle 2026 kohdentuvat yleiskorotus 2,27 % sekä järjestelyerät 0,2 % ja 0,4 %.

Henkilöstösuunnitelma 2026

KESKUSHALLINTO- PALVELUT	Vakanssi, vakanssinumero ja perustelut	Kustannus- vaikutus sivukuluineen /€ vuosi	Vaikutus Htv
Uudet vakanssit:	Ei uusia vakansseja		
Määräaikaiset tehtävät:	Maaseutupalveluiden Heinäveden maaseutuviranomaisteh- tävän hoitaminen	20 000 €	0,3
	Maaseutupalveluiden harjoittelijat, kausityövoima, erityis- tehtävät	Budjetoitu eri kuntien kus- tannuspai- koille	0,8
Muutettavat vakanssit:	213032 Hankeasiantuntijan vakainaistaminen 213039 Viestintäsihteerin vakainaistaminen	Määräaikai- sena vuodesta 2021 Määräaikai- sena vuodesta 2022	
Lakkautettavat vakanssit:	113002 Hallintopäällikön virka	-90 600 €	-1
Eläköitymiseen varautuminen:	213021 Toimistosihteerin eläköityminen (2026/2027)	-42 500 € (vaikutus v. 2027)	- 1
Muut tulevan vuoden muutokset:			

HYVINVOINTI- PALVELUT	Vakanssi, vakanssinumero ja perustelut	Kustannus- vaikutus sivukuluineen /€ vuosi	Vaikutus Htv
Uudet vakanssit:	Ei uusia vakansseja		
Määräaikaiset tehtävät:	446022 liikuntapalvelut, Uimavalvoja/uimaopettaja. Määrä- aikainen työntekijän omasta pyynnöstä.		
	446023 liikuntapalvelut, terveysliikunnanohjaaja. Määräai- kaisuuden peruste; vakituinen työntekijä kunnan sisäisesti hanketyössä		
	446232 liikuntapalvelut -> muuttaminen nuorisopalveluille ja määräaikainen kehittämishanke, ei täytetty		

	442196 S2- tuntiopettaja, 12 kk 142045 luokanopettaja Ylämyllyn alakoulu, 12 kk 142003 luokanopettaja Viinijärvi, 5 kk, osittain hankerahoitus 444047 määräaikainen erlo Ylämyllyn alakoulu, 12 kk, osittain hankerahoitus 142098 erityisluokanopettaja yläkoulu, sijaisuus 12 kk 142056 erityisluokanopettaja Honkalampi, 12 kk, lisäresurssi 442187 tuntiopettaja, yläkoulu 142054 tuntiopettaja sivutoiminen, yläkoulu Ohjaajat Honkalampi, 10 kk 442227 442228 442229 424241 Ohjaajat Ylämylly alakoulu 442126, 10 kk, hankerahoitus 442191, 5 kk Ohjaajat Liperi, 442127 5 kk 442198 10 kk, hankerahoitus 442242 10 kk Ohjaaja yläkoulu 442199, hankerahoitus 444046 Ohjaaja Humana (varhaiskasvatuksen vakanssi)	23 000 €	0,8
Muutettavat vakanssit:	242177 Koulusihteerin tehtävän muuttaminen toimistosihteeriksi ja työtehtävien uudelleen määrittely, 8 kk Hyvinvointipedagogin tehtävän muuttaminen ohjaajan tehtäväksi 442241 Honkalampi) 142063 Erityisopettaja /erityisluokanopettaja vakanssin muuttaminen erityisluokanopettajaksi Seuraavien erityisopettajien vakanssien muuttaminen erityisluokanopettajaksi kelpoisuuden täyttyessä 142093 142004 142094 142161 442075 määräaikainen erityisopettajan vakanssi muutetaan vakituiseksi erityisluokanopettajaksi Ylämyllyn alakoulu Muutetaan opettajan virka ohjaajan tehtäväksi 442191 Ylämyllyn alakoulu	5 000 € 5 000 € 5 000 € 5 000 €	

	142098 kielten lehtorin vakanssin muuttaminen erityisluokanopettajan vakanssiksi ja ma täyttö tarvittaessa 246002 kulttuuri- ja vapaa-aikaohjaajan vakanssin muuttaminen kulttuurikoordinaattoriksi		
Lakkautettavat vakanssit:	Ei lakkautettavia vakansseja		
Eläköitymiseen varautuminen:	Varaudutaan noin 8 henkilön eläköitymiseen		
Muut tulevan vuoden muutokset:	Humanan yksikön erityisluokanopettajan vakanssin täyttäminen vakituisesti (142090) Valmistavan opetuksenerityisluokanopettajan vakanssin täyttäminen vakituisesti (142233) Erytisluokanopettajan viran vakitäyttö Salokylä (142181) Seuraavien vakanssien sijoittuminen Mattisenlahden koulun lakkautuksen jälkeen: 142011, 142152, 142013, 242014 Ohjaajan vakinaistaminen 242226 (Honkalampi) Kelluviksi siirtyy luokanopettaja 442190 luokanopettaja 142083 resurssiopettaja 142192 erityisluokanopettaja 142042		

ELINYMPÄRISTÖ-PALVELUT	Vakanssi, vakanssinumero ja perustelut	Kustannusvaikutus sivukuluineen /€ vuosi	Vaikutus Htv
Uudet vakanssit:	Ei uusia vakansseja		
Määräaikaiset tehtävät:	Vakituisilla vakansseilla: 152002 kiinteistörakennusmestarin viransijainen 156001 vesihuoltopäällikön viransijaisuus 256007 vesihuoltomestarin sijaisuus		
Muutettavat vakanssit:	252020 siivoojan tehtävän muuttaminen siivoustyönohjaajan tehtäväksi 253031 ruokapalvelupäällikön tehtävän muuttaminen ruoka- ja puhtauspalvelupäällikön tehtäväksi 255009 iltavalvojan tehtävän muuttaminen maankaatopaikan hoitajan tehtäväksi *) 254007 kaavasuunnittelijan tehtävä muutetaan toimistosihteerin oppisopimusperusteiseksi tehtäväksi	5 500 € 6 200 € 15 900 € 37 600 €	0,5 1

Lakkautettavat vakanssit:	152003 siivoustyönjohtajan virka	-52 500 €	-1
	154010 Lupatarkastajan virka		
	154008 Rakennustarkastajan virka		
	252022 siivoojan tehtävä	-19 300 €	-0,7
	55002 liikuntapaikkojen hoitajan tehtävä		
	254003 maankäyttösihteerin tehtävä		
Eläköitymiseen varautuminen:			
Muut tulevan vuoden muutokset:			

*) Todelliset kustannusvaikutukset Joensuun alueellisen jätelautakunnan jätemaksujen kuntaosuuden vähen-
nyksen jälkeen on n. 3 000 euroa. Elinympäristölautakunnan päätös 9.9.2025 § 104.

5. Talousarvion rakenne ja sitovuus

Talousarvioon merkityt menot ja tulot sisältävät sekä ulkoiset että sisäiset menot ja tulot. Valtuusto määrittää palvelualueille toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet, jotka ovat valtuustoon nähden sitovia. Palvelualueet jakaantuvat tulos- ja vastuualueisiin, nämä ovat palvelualueen alaisia kokonaisuuksia, joiden välillä palvelualue voi tehdä tarvittavia muutoksia, kuitenkin palvelualueen kokonaistavoitteet huomioon ottaen. Toimielimet vahvistavat tulosalueille tehtävän mukaiset alemman tason tavoitteet käyttösuunnitelmilla.

Talousarvioon merkityt katteet ja tavoitteet ovat valtuustoon nähden sitovia seuraavasti:

- Tilikauden yli-/alijäämä,
- Palvelualueiden toimintakatteet ja toiminnalliset tavoitteet,
- Investointeihin talousarviossa myönnetyn määrärahan kokonaissumma (netto),
- Rahoitusosan lainakannan muutos (pitkäaikaisten ja lyhytaikaisten lainojen muutos),
- Vesihuoltolaitoksen osalta liikeylijäämä ja
- Konserniosan tytäryhtiöiden toiminnalliset tavoitteet.

Talousarviosta poikkeaminen edellyttää valtuuston hyväksyntää. Poikkeaminen ja muutostarve koskevat sitoviksi määritellyjä katearvioita sekä tavoitteita. Kunnanhallitus antaa tarkemmat ohjeet talousarvion täytäntöönpanosta.

Voimassa olevan organisaation mukaan tilivelvollisia ovat:

- Kunnanhallituksen jäsenet, kunnanjohtaja, talous- ja hallintojohtaja,
- Maaseutulautakunnan jäsenet, maaseutujohtaja,
- Hyvinvointilautakunnan jäsenet, hyvinvointijohtaja, rehtorit, varhaiskasvatuksen johtaja, vapaa-aikapäällikkö ja
- Elinympäristölautakunnan jäsenet, tekninen johtaja, kaavoituspäällikkö, vesihuoltopäällikkö.

6. Alijäämän kattamisvelvollisuus ja talouden tasapainottaminen

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja –suunnitelma on laadittavat siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja –suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona kateaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

Liperin kunnan taloussuunnitelman suunnittelukausi on kolme vuotta. Taloussuunnitteluvuodet esitetään vain koko kunnan tasolla. Talousarvio on oikeudellisesti sitova, mutta taloussuunnitelma on vain ohjeellinen; ainoastaan alijäämän kattamiseksi esitetyt toimenpiteet ovat sitovia.

Taloustarkastus 2:n 2025 mukaan Liperin kunnan taseessa ei ole kattamatonta alijäämää vuoden 2025 lopussa. Liperin kunnan kumulatiivisen ylijäämän arvioidaan olevan noin 0,26 miljoonaa euroa taloussuunnitelmakauden lopussa. Valtuusto on määritellyt taloustavoitteeksi vuodelle 2026 ylijäämäisen tilinpäätöksen. Tulevien vuosien vuodesta 2027 eteenpäin tasapainottamistavoitteita tullaan tarkastelemaan vuoden 2026 aikana. Taloussuunnitelmassa kunnan vuosikate ei riitä kattamaan suunnitelmanmukaisia poistoja vuonna 2026. Suunnitelmavuosien 2027 ja 2028 vuosikate tulee olemaan arvion mukaan suurempi kuin poistot. Kunnan tulee kuitenkin jatkaa keinojen etsimistä kustannusrakenteen tasapanoiselle kehittämiselle.

Kuntalain (118 §) mukaiset erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyn ensimmäisen kerran vuonna 2022 sovellettavaksi tulevat kriteerit ovat seuraavat:

Kriteeri	TP 2023	TP 2024	Toteutuu / ei toteudu
ARVIOINTIMENETTELÄ VOIDAAN KÄYNNISTÄÄ, JOS JOMPIKUMPI ALLA OLEVISTA KRITEEREISTÄ TÄYTTYY			
Taseeseen kertyneen alijäämän kattamisvelvollisuus enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien	Ei alijäämää	Ei alijäämää	Ei toteudu
Kuntakonsernin taseen alijäämä (€) / asukas vähintään -1 000 € viimeisessä ja -500 € sitä edeltävässä tilinpäätöksessä.	802 €/as	740 €/as	Ei toteudu
TAI KAIKKI SEURAAVAT RAJA-ARVOT TÄYTTÄVÄT KAHTENA VUONNA PERÄKKÄIN:			
Kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on < 80 %	143,6	85,8	Ei toteudu
Kunnan tuloveroprosentti väh. 2 % korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti	Liperi 8,86 % Koko maa 7,37 % Raja-arvo 9,37 %	Liperi 8,9 % Koko maa 7,46 % Raja-arvo 9,46 %	Ei toteudu
Kuntakonsernin lainojen ja vuokravastuiden määrä €/asukas ylittää kaikkien kuntakonsernien keskimääräisen lainojen ja vuokravastuiden määrän väh. 50 prosentilla	Liperi 4 683 €/asukas Koko maa 8 066 €/asukas Raja-arvo: 12 099 €/asukas	Liperi 5 135 €/asukas Koko maa 8 549 €/asukas Raja-arvo 12 823 €/asukas	Ei toteudu
Kuntakonsernin laskennallinen lainanhoitokate on < 0,8	1,03	0,65	Ei toteudu

Kuva 14. Arviointimenettelykriteerit

Taulukkoon keltaisella merkityt luvut ovat hallituksen esityksessä esitetyt väljemmät raja-arvot (ns. keltaiset valot), jotka eivät vielä johda arviointimenettelyn käynnistämiseen, mutta joiden täyttyessä kunnan tulisi kiinnittää erityistä huomioita taloutensa kehitykseen ja analysointiin. Punaisella merkitty luku ylittää raja-arvon. Vuoden 2024 tilinpäätöksessä kuntakonsernin laskennallisen lainanhoitokatteen vaatima arvo ei toteutunut, mutta vuonna 2023 se oli vaatimuksen mukainen. Tällä hetkellä yksikään neljästä kriteeristä ei ole täyttynyt kahtena vuonna peräkkäin.

Kunnanhallitus on jatkanut valtuustokauden vaihduttua aikaisemman talous- ja strategiatyöryhmän työskentelyä. Valtuusto on syksyllä 2025 asettanut vuoden 2026 talouden tavoitteiksi ylijäämäisen tilinpäätöksen ja nettoinvestointimääräksi enintään 3,0 miljoonan euroon ilman vesilaitoksen investointeja. Talouden tasapainottamistavoitteiden määrittelyä tullaan jatkamaan vuoden 2026, siten että uudet tavoitteet tuleville vuosille on selvillä ennen talousarvion 2027 valmistelua.

7. Liperin kunnan konserni

Liperin kunnan toiminta jakaantuu kolmeen eri palvelualueeseen: keskushallintopalveluihin, hyvinvointipalveluihin ja elinympäristöpalveluihin. Kunta tytäryhtiöineen muodostaa kuntakonsernin. Kuntayhtymät ja osakkuusyhteisöt yhdistellään konsernitilinpäätökseen.

Liperin kunnan organisaatio on päivittynyt vuoden 2025 aikana. Kuntasuunnittelutyöryhmä on lakkautettu ja sen tehtävät ovat siirretty suoraan kunnanhallitukselle sekä lupajaos on muuttunut rakennus- ja ympäristölautakunnaksi. Nämä muutokset huomioiden Liperin kunnan organisaatio tulee olemaan alla kuvatun mukainen vuonna 2026.

Kuva 15. Kuntakonsernin organisaatiokaavio

Kunnan toiminnassa olevia tytäryhtiöitä ovat:

• KTOY Liperin vuokratalot	100 %
• Lipertek Oy	100 %
• Liperin Yrityskiinteistöt Oy	100 %
• Liperin Aluelämpö Oy	100 % (myydään vuoden 2026 aikana)
• Liperin Linja-autoaseman Oy	56,19 %

Kunta kuuluu jäsenenä myös kahteen kuntayhtymään:

- Pohjois-Karjalan Maakuntaliitto 5,74 %
- Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä 3,80 %

Osakkuusyhteisöt:

- KTOY Liperin Palvelukeskus 46,08 %
- As Oy Liperin Jyrinlenkki 8 50,40 %
- As Oy Liperin Korsutie 1 27,10 %

Kunnanvaltuusto päättää konsernin omistajapolitiikasta ja määrittää kuntakonsernin keskeiset toiminnalliset sekä taloudelliset tavoitteet kunnan taloussuunnitelman yhteydessä. Kuntakonsernin toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet perustuvat kuntastrategiaan. Liperin kunnan konserniohje on hyväksytty kunnanvaltuustossa vuonna 2025. Konserniohjeessa annetaan toimintaohjeet ja periaatteet konserniin kuuluville tytäryhteisöille sekä soveltuvin osin kuntayhtymille ja osakkuusyhteisöille.

Liperin kuntastrategia on valmistelussa ja se on hyväksymiskäsittelyssä tammikuussa 2026. Talousarviovalmistelussa on huomioitu voimassa oleva kuntastrategia.

Kustannuslaskennan hierarkia alkaen 1.1.2026 on liitteessä 2.

7.1 Lipertek Oy

Toiminta-ajatus ja toiminnan yleiskuvaus

- Tuottaa lähipalveluina elinkeino- ja yrityspalvelut liperiläisille sekä Liperiin sijoittumista suunnitteleville yrityksille.
- Hakea, toteuttaa ja hallinnoida elinkeinotoimintaa tukevia hankkeita.
- Tarjota Liperissä toimiville julkisyhteisöille kokonaisvaltaisia isännöintipalveluita sekä taloushallintopalveluita kilpailukykyiseen hintaan.
- Tarjota yrityksille laadukkaita tontti-, yritys- ja toimitilaratkaisuja kilpailukykyiseen hintaan.

Yleistavoitteet:

- Kehittää, kasvattaa ja monipuolistaa Liperin yrityskantaa, joka mahdollistaa työpaikkojen lisäyksen.
- Tuottaa elinkeinopalvelut kaikille yrityksille, yritysten elinkaaren eri vaiheisiin.
- Tehdä aktiivista ja jalkautuvaa, yritysten tarpeisiin kohdennettua yritysneuvontatyötä.
- Panostaa elinkeinoympäristöjen ajankohtaistiedottamiseen.
- Tavoitteena yrittäjyyttä arvostavin ja yritystoimintaa aktiivisesti tukevin kunta.
- Kehittää kunnan alueella sijaitsevia elinkeinokeskittymiä systemaattisesti.
- Kehittää jo alkanutta kuntien välistä matkailuliiketoimintaa (Liperi, Rääkkylä ja Heinävesi).
- Kohdentaa Business Joensuun tuotteistetut palvelupaketit liperiläisten yritysten saataville.
- Vahvistaa Joensuun ydinkaupunkiseudun elinkeinoyhteistyötä.
- Edistää yritysten työvoiman saatavuutta yhteistyössä työllisyystoimijoiden ja oppilaitosten kanssa.
- Tukea yritysyritysteistyötä ja yrittäjyyskasvatusta varhaiskasvatuksesta perusopetukseen.
- Isännöidä yritystiloja ja asuinhuoneistoja pitkäjänteisesti ja kokonaistaloudellisesti.
- Tuottaa taloushallintopalvelut kustannustehokkaasti ja korkealla asiantuntemuksella.

Tuottavuus ja tulostavoite 2026:

- Kasvattaa teollisten työpaikkojen määrää vuosittain. (680,5 työpaikkaa /2023).
- Yritysneuvontaa vähintään 35 %:lle Liperiin perustettavalle yritykselle vuositasona.
- Kontaktoida vuosittain 400 yritystä, joista 40 % uniikkeja sekä tarjota aktiivisesti yritys- ja työllisyyspalvelutuotteita.
- Jalkautua aktiivisesti yrityskenttään. Asiakaskohtaamisia min. 60 % x työpäivät/työntekijä/vuosi.
- Laatia yrityksille, yritysten tarpeisiin erilaisia kehittämishankkeita vähintään 15 kpl / vuosi.
- Pitää isännöitävien yhteisöjen talous kunnossa → käyttöastetavoite 95 %
- Pyrkiä nollatulokseen tilikauden osalta

Keskeiset toiminnalliset muutokset 2026–2028:

- Monipuolistaa yrityksiin jalkautuvaa yritysneuvontakonseptia.
- Uudistaa ja pilotoida osa Business Joensuun palvelupakettien toimintakonseptista. Muutoin palvelupakettikonseptia toteutetaan edellisten vuosien mukaisesti.
- Tunnistaa hankeaihoita toteutettavaksi omana hankkeena tai osallistumalla yhteishankkeisiin.
- Tiivistää ja kehittää elinkeino- ja työllisyyspalveluiden ja kuntamarkkinoinnin yhteistyötä.
- TE2024-uudistukseen liittyvän ekosysteemin toimintamallin jalkauttaminen ja jatkokehittäminen

Riskit:

- Business Joensuun palvelupakettitarjonta ei kohdennu toimenpiteiksi liperiläisissä yrityksissä.
- Taloudelliset ja toiminnalliset riskit hanketoiminnassa.
- Henkilöresurssiriski.

Suoritteet ja tunnusluvut	TP 2024	TA 2025	TA 2026	Muutos ed. TA	Muutos % ed TA
Liikevaihto	499 000	524 000	556 000	32 000	6,10 %
Tulos	5 000	4 000	0	- 4 000	-100,00 %
Bruttoinvestoinnit	0	0	0	0	0,00 %
Lainat 31.12.	0	0	0	0	0,00 %
Henkilöstön lkm.	7	7	6	- 1	-14,28 %

7.2 KTOY Liperin vuokratalot

Toiminta-ajatus ja toiminnan yleiskuvaus

- Yhtiön tehtävänä on tarjota hyväkuntoisia vuokra-asuntoja kilpailukykyiseen hintaan.

Yleistavoitteet:

- Yhtiön kokonaisvaltainen taloudesta, huollosta, ylläpito- ja korjaustoiminnasta huolehtiminen.

Tuottavuus:

- Asuntojen käyttöaste vähintään 95 %.
- Vuosikorjattavien asuntojen määrä 35.
- Kilpailukykyinen vuokrataso.
- Luottotappioiden minimoiminen.

Tulostavoite:

- Suunnitelman mukaisille 4 %:n poistoilla tulostaso +/- 0.
- Osinkoja ei jaeta.

Keskeiset toiminnalliset muutokset 2025–2027:

- Asuntokannan houkuttelevuuden parantaminen.
- Kiinteistöjen peruskorjausten vauhdittaminen.
- Uuden vuokratalokohteen rakentamisen selvittäminen.

Riskit:

- Lainojen korkoprosentin nousu.
- Energian hinnan nousu.
- Käyttöasteen laskeminen.
- Vakuusongelma uusissa lainoissa.
- Rakennustarvikkeiden hintojen nousu.

Suoritteet ja tunnusluvut	TP 2024	TA 2025	TA 2026	Muutos ed. TA	Muutos % ed TA
Liikevaihto	3 954 979	3 938 000	4 053 000	115 000	2,92 %
Tulos	0	0	0	0	0,00 %
Bruttoinvestoinnit	1 705 000	500 000	0	- 500 000	-100,00 %
Lainat 31.12.	7 097 000	6 918 000	6 165 000	- 753 000	-10,88 %
Henkilöstön lkm.	0	0	0	0	0,00 %

7.3 Liperin Aluelämpö Oy

Toiminta-ajatus ja toiminnan yleiskuvaus

- Yhtiön toiminnan tarkoituksena on johtaa asiakkailleen näiden tarvitsema lämpöenergia mahdollisimman häiriöttömästi kaikissa olosuhteissa ja hinnaltaan kilpailukykyiseen hintaan ylläpitämällä ja hoitamalla kaukolämpöverkkoa Liperin kirkonkylässä. Yhtiö ostaa lämpöenergian ulkopuoliselta toimijalta. Yhtiön palveluksessa on sivutoiminen toimitusjohtaja.

Yleistavoitteet:

- Lämpöenergian toimitusvarmuuden ylläpito nykyinen palvelutaso säilyttäen sekä varautuminen poikkeustilanteisiin.

Tuottavuus:

- Toiminnallinen arvo energiahuollon osa-alueilla, minkä tilaaja/palvelun loppukäyttäjä arvioi viime kädessä palvelun hinta/laatusuhteena.

Tulostavoite:

- Tulostaso +/- 0.

Keskeiset toiminnalliset muutokset 2025–2027:

- Valvomo- ja varallaolopalvelun luovuttaminen Liperin kunnalle.
- Yhtiön ja lämpöliiketoiminnan luovuttaminen uudelle toimijalle.

Riskit:

- Kaukolämpöverkoston ikääntyminen ja siitä johtuvat uusinvestointitarpeet. Kaukolämmön ostohinnan nousu, jonka takia asiakkaat vaihtavat lämmitysjärjestelmää.

Suoritteet ja tunnusluvut	TP 2024	TA 2025	TA 2026	Muutos ed. TA	Muutos % ed TA
Liikevaihto	1 222 000	1 309 000	1 382 000	73 000	5,57 %
Tulos	- 23 000	8 000	18 000	10 000	125,00 %
Bruttoinvestoinnit	0	0	0	0	0,00 %
Lainat 31.12.	0	0	0	0	0,00 %
Henkilöstön lkm.	7	1	1	0	0,00 %

7.4 Liperin Yrityskiinteistöt Oy

Toiminta-ajatus ja toiminnan yleiskuvaus

- Rakennuttaa ja rakentaa yritystiloja.
- Tarjota yrityksille laadukkaita tontti-, yritys- ja toimitilaratkaisuja kilpailukykyiseen hintaan.

Yleistavoitteet:

- Rakentaa yritystiloja yritysten tarpeisiin.
- Ylläpitää, kehittää ja vuokrata yritystiloja.
- Myydä tai vuokrata tontteja yrityskäyttöön.
- Toteuttaa strategista maanhankintaa yritystoiminnan tarpeisiin.
- Toteuttaa investoinnit konsernirahoituksella.
- Hyödyntää investointituet yritysinvestoinneissa.

Tuottavuus:

- Järjestää tarkoituksenmukaisia yritystilaratkaisuja ja kehittää niitä pitkäjänteisesti.
- Tuottaa yritystilaratkaisuja liiketaloudellisesti kannattavasti ja kilpailukykyiseen hintaan.
- Käyttää ja ylläpitää yritystiloja pitkäjänteisellä sekä kestäväällä pohjalla.
- Toteuttaa maanhankintaa markkinaehtoisella hintatasolla.

Tulostavoite:

- Toteuttaa yritystilojen vuokraustoimintaa kannattavasti.
- Saavuttaa yritystilojen vuokrauksessa 95 %:n käyttöastetavoite.
- Tehdä positiivinen tilikauden tulos.

Keskeiset toiminnalliset muutokset 2025–2027:

- Selvittää yritystalo III:n toteutusmahdollisuuksia Tehtaantielle.

Riskit:

- Mahdollisten uusien tilojen riskit arvioidaan aina rakennusprojektin suunnitteluvaiheessa.
- Korkotason ennakkoinnin hankaluus pitkällä aikavälillä.

Suoritteet ja tunnusluvut	TP 2024	TA 2025	TA 2026	Muutos ed. TA	Muutos % ed TA
Liikevaihto	299 896	303 000	303 000	0	0,00 %
Tulos	38 527	72 000	55 000	- 17 000	-23,61 %
Bruttoinvestoinnit	5 037	6 000	0	- 6 000	-100,00 %
Lainat 31.12.	266 678	207 000	148 000	- 59 000	-28,50 %
Henkilöstön lkm.	0,5	0,5	0,5	0	0,00 %

7.5 Liperin Linja-autoasema Oy

Toiminta-ajatus ja toiminnan yleiskuvaus

- Liperin linja-autoasema Oy omistaa ja hallitsee virasto- ja liiketilarakennusta Liperin kirkonkylässä. Kiinteistöllä on Liperin kunnan toimitiloja. Lisäksi kiinteistöllä on mm. metsänhoitoyhdistyksen toimintoja sekä yksittäisiä yrityksiä.

Yleistavoitteet:

- Yhtiön yleistavoitteena on ylläpitää rakennusta omistajien toimitilatarpeita vastaavasti

Tuottavuus:

- Reaaliaikainen yhtiön talouden vakauden seuranta

Tulostavoite:

- Yhtiön euromääräinen tulostavoite on EVL:n maksimipoistojen jälkeen 0 –tulos.

Keskeiset toiminnalliset muutokset 2025–2027:

- Suunnittelukauden aikana yhtiön tulee mukautua osakkaiden tarpeisiin.

Riskit:

- Taloudelliset riskit koostuvat yhtiön osakkaiden toiminnan kehitymisestä. Kiinteistötekniikkaan liittyvät riskit koostuvat normaaleista, rakennusten ikääntymiseen liittyvistä riskeistä.
- Energian hinnan nousu.

Suoritteet ja tunnusluvut	TP 2024	TA 2025	TA 2026	Muutos ed. TA	Muutos % ed TA
Liikevaihto	167 721	164 000	164 000	0	0,00 %
Tulos	- 37 165	0	0	0	0,00 %
Bruttoinvestoinnit	74 173	0	0	0	0,00 %
Lainat 31.12.	0	0	0	0	0,00 %
Henkilöstön lkm.	0	0	0	0	0,00 %

8. Käyttötalousosa

8.1 Keskushallintopalvelut

Vastuuhenkilö: Kunnanjohtaja

Palvelualueen ja toiminnan kuvaus: Liperin kunnan keskushallintopalvelut vastaa kunnan hallinnosta, viestinnästä, talouspalveluista, palkanlaskennasta sekä henkilöstö- ja työllisyyspalveluista. Myös maaseutupalvelut kuuluvat kunnan keskushallintopalveluihin. Palvelualuejohtajana on kunnanjohtaja.

Keskushallintopalvelut ovat kunnan toiminnassa tukipalveluita. Palvelualue on läheisesti yhteistyössä kaikkien muiden kunnan palvelualueiden kanssa päivittäisellä tasolla. Keskushallintopalvelut vastaa muun muassa kunnan kirjaamon, arkiston ja asiakirjahallinnon toiminnasta.

Viestintä vastaa kunnan sisäisestä ja ulkoisesta viestinnästä ja tiedottamisesta yhdessä eri palvelualueiden kanssa ja ylläpitää kunnan viestintäkanavia. Talouspalvelut ovat jokaisen kunnan työntekijän taustalla ylläpitäessään kunnan osto- ja myyntireskontraa sekä palkanlaskentaa. Kunnan hanketyö sijoittuu hallinnollisesti myös talouspalveluiden yhteyteen.

Henkilöstöpalvelut vastaavat muun muassa kunnan henkilöstön hyvinvoinnista, rekrytoinnista ja työsuojelusta.

Liperissä maaseutupalvelut vastaa paitsi kunnan myös laajemmin Pohjois-Karjalan maaseutupalveluiden hallinnosta. Maaseutupalvelut palvelee maaseudun ja maanviljelyksen elinkeinojen harjoittajia ja tarjoaa ohjausta esimerkiksi tukihakemuksissa, lausuntoasioissa ja eläintenpidon rekisteröintiin liittyvissä asioissa.

Työllisyyspalveluiden toiminta on vuoden työllisyysalueuudistuksen jälkeen läheisesti yhteistyössä Pohjois-Karjalan työllisyysalueen kanssa. Kunnan työllisyyspalvelut järjestää muun muassa työpajatoimintaa sekä työhönvalmennusta kuntalaisille. Vuoden 2025 aikana kuntaan on saatu erillinen kotoutumiskoordinaattori, ja siten kotoutumisen asiat sijoittuvat myös osaksi työllisyyspalveluiden toimintaa.

Keskeiset muutokset ja toiminnan painopistealueet vuonna 2026

Keskushallintopalveluiden keskeisimpinä tavoitteina on koko kunnan talouden tasapainoisesta toiminnasta huolehtiminen. Talouden hoito vaatii kuitenkin jokaiselta palvelualueelta tarkkaa suunnittelua, seuranta ja käyttöä. Keskushallintopalvelut valmistelevat kunnalle tulevien vuosien tasapainottamistavoitteet vuoden 2026 aikana. Talouden näkökannalta on muutamia erityisiä asioita, jotka tulevat vaikuttamaan kunnan talouteen vuodesta 2026 alkaen. Sote-kiinteistöjen yhtiöittäminen siirtyy vuodelta 2025 vuodelle 2026 vuokraneuvottelujen pitkittyttyä hyvinvointialueen kanssa. Yhtiöittämisellä tulee olemaan vaikutusta koko konserniin sote-kiinteistöjen siirtyessä konsernin alaisuuteen. In-House lainsäädäntö on vielä vuoden 2025 lopussa valmistelussa ja tulossa lausunnoille kuntiin. Lopulliset toiminnalliset ja taloudelliset vaikutukset lakimuutoksesta selviävät alkuvuoden 2026 aikana.

Vuoden 2026 aikana tulee muutamia ohjelmistomuutoksia, osa niistä vaikuttaa kunnan sisäisiin toimintoihin ja osa tulee näkymään myös kuntalaisille. Sähköinen asiointipalvelu tulee uudistumaan. Uudistuksen tavoitteena on kustannustehokkuus ja palvelujen toiminnallinen kehittyminen ja monipuolistuminen, joka tulisi näkymään myös kuntalaisille. Sisäisesti muutoksella haetaan myös ketteryyttä sähköisten asiointipalvelujen ajantasaisuuden ylläpidossa.

Sähköinen arkistointi on kunnille tullut jo velvoittavana toimintona muutamia vuosia sitten. Kunnat eivät ole kovin hanakasti vielä ottaneet kyseisiä ohjelmia käyttöönsä, niiden keskeneräisyyden ja kalliiden ratkaisuiden takia. Viime vuosien aikana Liperin kunta on kartoitettu erilaisia vaihtoehtoja sähköiselle arkistoinnille ja loppuvuoden 2025 aikana kunta onkin tekemässä hankintaa, jonka käyttöönotto ajoittuu vuodelle 2026.

Henkilöstö- ja palkkahallinnon ohjelma vaihdetaan vuoden 2026 aikana. Muutos on koko maakuntaa koskeva, johtuen nykyisen ohjelman sopimuskauden loppumisesta. Kunta on kartoittanut erilaisia vaihtoehtoja uudelle ohjelmalle ja päätös asiasta tehdään vuoden 2025 aikana. Tavoiteaikataulu uuden ohjelman käyttöönotolle on huhtikuun alku vuonna 2026.

Liperin kunta on yhdessä Joensuun ja Outokummun kaupunkien sekä Kontiolahden kunnan kanssa "Teko-älyosaaminen työn tukena"-hankkeessa. Hankkeen tavoitteena on kartoittaa ja kokeilla erilaisia tapoja hyödyntää tekoälyä erilaisissa työtehtävissä.

Toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2026

Kunnanhallitus	
Tavoite	Toimenpide
Sote-kiinteistöjen yhtiöittäminen	Uuden tytäryhtiön perustaminen Sotekiinteistöjen siirron juridinen ja verotuksellinen tarkastelu sekä toiminnan tarkoituksenmukaisimman toimintatavan valinta.
Talouden tasapaino	Talouden tasapainottamisohjelman toimenpanon tuki ja toteuman seuranta. Tulevien vuosien tasapainottamisohjelman valmistelu.
Alueellinen yhteistyö	
Tavoite	Toimenpide
Vaikuttaa kuntaosuuksien taloudelliseen kehittymiseen	Aktiivinen edunvalvonta suhteessa sidosryhmiin
Hallinto	
Tavoite	Toimenpide
Sähköinen asiointipalvelu	Sähköisten asiointipalvelujen käyttöjärjestelmä vaihdetaan kustannustehokkaammaksi ja käyttäjäystävällisemmäksi.
Selvitetään tekoälyn käytön mahdollisuuksia työskentelyn tukena.	Osallistutaan muiden kuntien kanssa tekoälyhankkeeseen. Kunnalle luodaan digityön ohje ja tekoälyohje.
Kotoutumispalveluiden toimintaprosessien tarveperustainen muotoilu sekä mallin vakiinnuttaminen osaksi kunnallista palveluverkostoa	Toteutetaan palvelumuotoiluprosessi paikallisten tarpeiden ja asiakaspalautteen pohjalta. Luodaan toimintamallit ja vastuunjako kunnan eri toimialojen välillä.
Sähköinen arkistointi	Sähköisen arkistoinnin käyttöönotto ja suunnitelma arkistoitavien asioiden aikataulusta tuleville vuosille.
Henkilöstöhallinnon ohjelman päivittäminen	Henkilöstö- ja palkkahallinnon ohjelma vaihdetaan uuteen järjestelmään.
Elinkeinopalveluiden ja työllisyyspalveluiden yhteistoimintamallien jatkokehittäminen	Yhteisten käytännön toimenpiteiden jalkauttaminen yritys-yhteistyöhön
Maaseutupalvelut	
Tavoite	Toimenpide
Maidon ja naudanlihan tuotannon kehittäminen	Kehittämishankkeet
Öljy- ja valkuaiskasvituotannon kehittäminen	Kehittämishankkeet
Avomaanvihannes - ja erikoiskasvituotannon kehittäminen	Kehittämishanke
Maatilojen varautumisen kehittäminen	Viestintä, koulutus

Suoritteet ja tunnusluvut	TP2024	TA2025	TA2026	Muutos ed. TA	Muutos % ed TA
Elinkeinotoiminnan ja alueellisen yhteistyön määrärahavaraukset ja tavoitteet					
BJOE:n palveluiden piirissä olevat kasvuyrittäjät	51	45	50	5	11,11 %
Business Joensuu	103 232	135 000	135 000	0	0,00 %
Lipertek Oy	240 000	280 000	280 000	0	0,00 %
Ympäristöterveydenhuolto	415 553	410 000	460 000	50 000	12,19 %
Maakuntaliitto	293 200	290 000	275 000	- 15 000	-5,17 %
Joukkoliikenne	562 097	520 000	675 000	155 000	29,80 %
Kuntaliitto	26 344	30 000	32 000	2 000	6,66 %
Osuus verotuskustannuksiin	131 506	120 000	125 000	5 000	4,16 %
Työllisyysalue		1 330 300	1 317 800	- 12 500	-0,93 %
Maaseutupalvelut					
Tukea hakeneet maatilat	1 819	1 777	1 729	- 48	-2,70 %
Maksetut suorat tulotuet	68	63,4	65,4	2,0	3,19 %
Maatilojen omistajavaihdokset	26	20	21	1	5,00 %
Kokonaismaitomäärä (mltr)	102,4	100,1	99,6	- 0,5	-0,49 %
Tilojen saamat investointituet (sis. avustukset ja korkotukilainan investoinneissa ja tuetuissa omistajan vaihdoksissa)	4,02	5,1	4,68	- 0,42	-8,23 %
Pienyritysten samat investointituet (sis. myös Leader-tuen)	2,65	3,2	3,37	0,17	5,31 %
Uudet Leader-hankkeet	146	48	75	27	56,25 %
MSR uudet yritykset (sis. myös Leader-tuen)	8	33	21	- 12	-36,36 %
MSR uudet työpaikat (sis. myös Leader-tuen)	53	54	41	- 13	-24,07 %
Kehittämishankkeet (kpl)	12	18	10	- 8	-44,44 %
Leader-hankkeiden saamat avustukset (M€) (ei sis. alueiden välistä eikä kv-hanketukia)	2,14	1,95	1,37	- 0,58	-29,74 %
Työllisyyspalvelut					
Maksetut työttömyysetuudet €/kk keskimäärin	87 300	119 500	130 833	11 333	9,48 %
Vaikuttavuus% (positiiviset sijoittumiset aktiivoinnin jälkeen)	64	50	65	15	30,00 %
MSR= Maaseuturahasto					

1 000 € Ulkoinen/Sisäinen	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos %
Kunnanhallitus				
Toimintatuotot	57	50	56	12,0 %
Toimintakulut	- 993	- 1 210	- 1 140	-5,8 %
Toimintakate	- 936	- 1 160	- 1 084	-6,5 %
Alueellinen yhteistyö				
Toimintatuotot				0,0 %
Toimintakulut	- 1 418	- 1 380	- 1 581	14,6 %
Toimintakate	- 1 418	- 1 380	- 1 581	14,6 %
Hallinto				
Toimintatuotot	1 648	1 534	1 469	-4,3 %
Toimintakulut	- 3 778	- 5 714	- 5 678	-0,6 %
Toimintakate	- 2 130	- 4 180	- 4 210	0,7 %
Maaseutupalvelut				
Toimintatuotot	775	893	886	-0,7 %
Toimintakulut	- 959	- 1 099	- 1 090	-0,8 %
Toimintakate	- 184	- 206	- 204	-1,4 %
Keskushallintopalvelut yhteensä				
Toimintatuotot	2 480	2 476	2 410	-2,7 %
Toimintakulut	- 7 148	- 9 403	- 9 490	0,9 %
Toimintakate	- 4 668	- 6 927	- 7 079	2,2 %

1 000 € Ulkoinen	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos %
Kunnanhallitus				
Toimintatuotot	7	5	5	0,0 %
Toimintakulut	- 912	- 1 147	- 1 095	-4,5 %
Toimintakate	- 905	- 1 143	- 1 090	-4,6 %
Alueellinen yhteistyö				
Toimintatuotot				0,0 %
Toimintakulut	- 1 410	- 1 370	- 1 572	14,7 %
Toimintakate	- 1 410	- 1 370	- 1 572	14,7 %
Hallinto				
Toimintatuotot	473	284	238	-16,2 %
Toimintakulut	- 3 597	- 5 559	- 5 493	-1,2 %
Toimintakate	- 3 123	- 5 275	- 5 255	-0,4 %
Maaseutupalvelut				
Toimintatuotot	775	893	886	-0,7 %
Toimintakulut	- 904	- 1 040	- 1 030	-1,0 %
Toimintakate	- 129	- 148	- 144	-2,4 %
Keskushallintopalvelut yhteensä				
Toimintatuotot	1 255	1 181	1 129	-4,4 %
Toimintakulut	- 6 822	- 9 117	- 9 191	0,8 %
Toimintakate	- 5 567	- 7 935	- 8 062	1,6 %

8.2 Hyvinvointipalvelut

Vastuuhenkilö: Hyvinvointijohtaja

Palvelualueen ja toiminnan kuvaus: Hyvinvointipalvelujen tehtävänä on kaiken ikäisten kuntalaisten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen. Hyvinvointipalvelut järjestävät varhaiskasvatusta, esiopetusta, perusopetusta vuosiluokille 1–9, perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoimintaa, vaativan erityisen tuen perusopetusta esiopetuksesta yhdeksänteen luokkaan sekä eri-ikäisille kuntalaisille suunnattuja opinto- ja vapaa-aikapalveluja.

Hyvinvointipalveluiden henkilöstö toimii aktiivisesti erilaisissa verkostoissa kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työssä. Hyvinvointityömme arvoja ovat yhteisöllisyys, välittäminen ja yhdessä tekeminen.

Palvelujen laatua ylläpidetään ja kehitetään vuorovaikutuksessa palvelunkäyttäjien, henkilöstön, järjestöjen ja yhdistysten, muiden kunnan palvelualueiden, hyvinvointialueen, seurakuntien sekä elinkeinoelämän kanssa. Henkilöstön tarpeen mukainen täydennyskoulutus sekä toiminnan laadunarviointi tukevat kehittämistyötä.

Hyvinvointilautakunta johtaa ja kehittää alaistaan palvelualueutta ja vastaa palvelujen tuloksellisesta järjestämisestä. Lautakunta seuraa ja arvioi palvelujen vaikuttavuutta ja varaa asukkaille ja käyttäjille mahdollisuuden osallistua palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen. Hyvinvointilautakunta kuulee säännöllisesti ikäihmisten neuvostoa, nuorisovaltuustoa, lapsiparlamenttia ja vammaisneuvostoa. Hyvinvointilautakunta valmistelee kunnan laajan hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Laajaan hyvinvointikertomukseen ja -suunnitelmaan pohjautuen lautakunta laatii hyvinvointipalveluiden talousarvion, käyttötaloussuunnitelman sekä muut toimintaa ohjaavat suunnitelmat, toimintaohjeet ja ohjelmat. Hyvinvointilautakunta on kunnassa ennaltaehkäisevästä päihdetyöstä vastaava toimielin.

Keskeiset muutokset ja toiminnan painopistealueet vuonna 2026

Vuoden 2026 aikana perusopetuksen koulujen määrä vähenee Mattisenlahden koulun lakkautuksen myötä. Oppilaat ja henkilökunta Mattisenlahdelta siirtyvät Ylämyllyn tai Liperin kouluihin. Kokonaisuutena perusopetuksen oppilaiden määrä on ennustettu pysyvän lähes nykyisellä tasolla. Lisäksi kunnassa jatkaa kaksi valmistavan opetuksen ryhmää ja tavoitteena on vakinaistaa toinen valmistavan opetuksen opettaja.

Esi- ja perusopetuksessa jatkuu oppimisen tuen lainsäädännön muutosten jalkauttaminen arkeen. Uudistuksen toinen osa tulee voimaan 1.8.2026. Valtakunnallisesti on viime vuosina toteutettu ja tullaan edelleen toteuttamaan useita lainsäädännön uudistuksia. Lainsäädännön uudistus vaatii aina seudullista ja paikallista opetussuunnitelmien ja käytänteiden uudistamista.

Varhaiskasvatuksessa varaudutaan uuden päiväkodin suunnittelun aloittamiseen. Tavoitteena on, että Ylämyllyn alueen päiväkotiverkkoa voidaan uudistaa varhaiskasvatusselvityksen mukaisesti lähivuosien aikana.

Viinijärven koulu, päiväkotit ja nuorisotilat pääsevät muutamaan uusiin ja peruskorjattuihin tiloihin syksyn 2026 aikana. Talousarviossa varaudutaan näiden tilojen kalustamiseen ja varustamiseen investointimäärärahaalla.

Vapaa-aikapalveluissa on useita hankkeita, joiden kautta on saatu lisättyä palveluja kuntalaisille, siellä jatketaan myös kulttuurityön kokonaisuuden kehittämistä.

Hyvinvointipalveluiden hallinnossa keskeisiä vuoden 2026 toimenpiteitä on mm. koulukuljetusten kilpailutus ja koulusihteeripalveluiden uudelleen organisointi.

Toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2026

Hyvinvoinnin hallinto	
Tavoite	Toimenpide
Palvelut tuotetaan kustannustehokkaasti.	Toteutetaan koulukuljetuskilpailutus seuraavalle kaudelle. Organisoidaan kunnan koulusihteeripalvelut uudelleen. Laaditaan oppilasennusteisiin pohjautuva perusopetuksen pitkän aikavälin henkilöstösuunnitelma.
Liperin kunta on lapsiystävällinen kunta.	Laaditaan uuden kaksivuotiskauden tavoitteet ja toimenpiteet. Täydennetään koordinaatioryhmää verkostoyhteistyökumppaneiden edustajilla.
Perusopetus	
Tavoite	Toimenpide
Oppilaiden tuen järjestäminen uudistetaan.	Ryhmäkohtaisten tukitoimien järjestäminen huomioidaan lukujärjestystyössä selvästi. Osallistutaan Kirjo-hankkeen kehittämistyöhön. Erityisopettajien vakansseja muutetaan erityisluokanopettajien vakansseiksi.
Koko koulu toimii yhteisen hyvinvoinnin ja turvallisuuden rakentajana.	Mattisenlahden koulun oppilaiden ja henkilöstön ryhmäytämiseksi osaksi uusia kouluja tehdään selkeitä toimenpiteitä. Henkilöstön työhyvinvoinnin edistämiseksi sovitaan toimenpiteet jokaiseen yksikköön. Järjestetään koulujen johtotiimeille työpaja/koulutus kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämiseksi perusopetuksessa ja sovitaan yhteisistä toimenpiteistä. Tiivistetään koulun ja kulttuuripalveluiden yhteistyötä.
Vahvistetaan henkilöstön osaamista koulutuksella.	Opetushenkilöstöä koulutetaan systemaattisesti EA-taitojen osalta. Järjestetään koulutusta monikulttuuristen oppilaiden ja S2-oppilaiden kohtaamiseen ja opettamiseen. Koulutetaan säännöllisesti henkilöstöä tekoälyn käytöstä, jotta se pitemmällä aikavälillä saadaan osaksi jokaisen opettajan työtä.
Varhaiskasvatus	
Tavoite	Toimenpide
Tuetaan työhyvinvointia ja vahvistetaan positiivista työnantajamielikuvaa.	Toteutetaan työhyvinvointia edistäviä toimenpiteitä Kehitetään varhaiskasvatuksen työnantajamielikuvaa yhteistyössä kunnan viestinnän kanssa.

Integroidaan Neuvokas perhe -menetelmä varhaiskasvatustyksiköiden arkeen.	Kirjataan toimintasuunnitelmiin jokaisen varhaiskasvatustyksikön tavoitteet menetelmän jalkauttamiseksi.
Vahvistetaan henkilöstön ammatillista osaamista.	Toteutetaan 2 kpl täydennyskoulutuksia henkilöstölle painottaen pedagogista osaamista, vuorovaikutustaitoja ja hyvinvointia.
Kehitetään rekrytointiprosessia.	Laaditaan ja otetaan käyttöön visuaalinen ja selkeä rekrytointiprosessikaavio, joka tukee suunnitelmallista ja ennakkoivaa henkilöstöhallintoa.
Opinto ja vapaa-aika	
Tavoite	Toimenpide
Kuntalaisten liikkumisen lisääminen liikkumisohjelman tavoitteiden mukaisesti	Koulutetaan Liperin ikiliikkujat -hankkeessa ulkoiluystäviä kotihoidon puolelle sekä viedään ulkoiluystävällisyyttä ympärivuotisesti kyliin. Vakiinnutetaan Liikettä koulupäivään -hankkeen ensimmäisenä toimintavuotena laadittuja toimintamalleja. Laaditaan soveltavan liikunnan suunnitelma. Otetaan käyttöön Viinijärven uusi kuntosali ja liikuntasali.
Nuorisotyön ja nuorten osallisuuden vahvistaminen nuorisohjelman mukaisesti	Otetaan käyttöön Viinijärven uusi nuorisotila. Tehostetun nuorisotyön suunnitelman otetaan käyttöön osana kunnan kriisityötä. Globaalikasvatus tuodaan näkyvämmäksi osaksi nuorisopalvelujen toimintaa. Nuorisotilojen talokokoukset järjestetään kuukausittain kaikilla nuorisotaloilla.
Kunnan kulttuuripalvelut organisoidaan uudelleen.	Laaditaan kulttuuriohjelma. Rekrytoidaan ja perehdytetään kulttuurikoordinaattori. Otetaan käyttöön Viinijärven uudet koulutilat myös monipuolisena kulttuuritilana.
Järjestöt on perehdytetty kestävän kehityksen periaatteisiin	Koulutetaan järjestöjä teemaan järjestöfoorumissa.

Suoritteet ja tunnusluvut	TP2024	TA2025	TA2026	Muutos ed. TA	Muutos % ed TA
Ulkopuolinen hankerahoitus	506 281	312 172	311 476	- 696	-0,22 %
Oppilasmäärä 20.9. 1.–9. lk (sis. valmistava opetus)	1 362	1 362	1 352	- 10	-0,73 %
Esioppilaiden määrä 20.9.	123	123	124	1	0,81 %
Varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä 31.12.	538	530	508	- 22	-4,15 %
Kotikuntakorvauslasten määrä e-9	134	134	130	- 4	-2,98 %
Kuljetusoppilaiden määrä e-9	573	556	562	6	1,07 %
Perusopetus koulutoiminnan hinta/oppilas	9 882	9 736	10 361	625	6,41 %
Vapaa-aikapalvelut euroa/asukas/vuosi, oma toiminta	121,21	127	133	6	4,72 %
Joensuun seudun kansalaisopiston nettomenot €/as	12,3	12,82	12,83	0,01	0,07 %
Musiikkiopiston nettomenot €/as	9,79	9,51	9,51	0	0,00 %
Seutukirjaston nettomenot €/as	49,84	51,9	52,8	0,9	1,73 %

1 000 € Ulkoinen/Sisäinen	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos %
Hyvinvoinnin hallinto				
Toimintatuotot	529	347	340	-2,1 %
Toimintakulut	- 906	- 949	- 972	2,4 %
Toimintakate	- 377	- 602	- 632	5,0 %
Vuosikate	- 378	- 602	- 632	5,0 %
Perusopetus				
Toimintatuotot	1 627	1 755	1 687	-3,8 %
Toimintakulut	- 18 370	- 18 690	- 19 068	2,0 %
Toimintakate	- 16 743	- 16 935	- 17 381	2,6 %
Valtionosuudet	909	1 025	1 180	15,1 %
Vuosikate	- 15 835	- 15 910	- 16 201	1,8 %
Varhaiskasvatus				
Toimintatuotot	392	339	368	8,7 %
Toimintakulut	- 8 607	- 8 866	- 8 892	0,3 %
Toimintakate	- 8 216	- 8 527	- 8 524	0,0 %
Vuosikate	- 8 216	- 8 527	- 8 524	0,0 %
Opinto ja vapaa-aika				
Toimintatuotot	121	89	105	17,8 %
Toimintakulut	- 2 421	- 2 498	- 2 581	3,3 %
Toimintakate	- 2 300	- 2 409	- 2 476	2,8 %
Vuosikate	- 2 300	- 2 409	- 2 476	2,8 %
Hyvinvointipalvelut yhteensä				
Toimintatuotot	2 669	2 530	2 500	-1,2 %
Toimintakulut	- 30 305	- 31 002	- 31 513	1,6 %
Toimintakate	- 27 636	- 28 472	- 29 013	1,9 %
Valtionosuudet	909	1 025	1 180	15,1 %
Vuosikate	- 26 729	- 27 447	- 27 833	1,4 %

1 000 € Ulkoinen	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos %
Hyvinvoinnin hallinto				
Toimintatuotot	527	347	340	-2,1 %
Toimintakulut	- 859	- 906	- 929	2,6 %
Toimintakate	- 333	- 558	- 589	5,5 %
Vuosikate	- 333	- 558	- 589	5,5 %
Perusopetus				
Toimintatuotot	1 500	1 554	1 461	-6,0 %
Toimintakulut	- 13 496	- 14 083	- 14 476	2,8 %
Toimintakate	- 11 996	- 12 529	- 13 015	3,9 %
Valtionosuudet	909	1 025	1 180	15,1 %
Vuosikate	- 11 088	- 11 504	- 11 835	2,9 %
Varhaiskasvatus				
Toimintatuotot	392	339	368	8,7 %
Toimintakulut	- 6 335	- 6 555	- 6 622	1,0 %
Toimintakate	- 5 944	- 6 217	- 6 254	0,6 %
Vuosikate	- 5 944	- 6 217	- 6 254	0,6 %
Opinto ja vapaa-aika				
Toimintatuotot	112	78	94	20,8 %
Toimintakulut	- 1 334	- 1 432	- 1 449	1,2 %
Toimintakate	- 1 222	- 1 354	- 1 355	0,1 %
Vuosikate	- 1 222	- 1 354	- 1 355	0,1 %
Hyvinvointipalvelut yhteensä				
Toimintatuotot	2 530	2 318	2 263	-2,4 %
Toimintakulut	- 22 024	- 22 976	- 23 476	2,2 %
Toimintakate	- 19 494	- 20 658	- 21 213	2,7 %
Valtionosuudet	909	1 025	1 180	15,1 %
Vuosikate	- 18 587	- 19 633	- 20 033	2,0 %

8.3 Elinympäristöpalvelut

Vastuuhenkilö: Tekninen johtaja

Palvelualueen ja toiminnan kuvaus: Elinympäristölautakunta johtaa ja kehittää alaistaan palvelualueetta ja vastaa palvelujen tuloksellisesta järjestämisestä. Lautakunta seuraa ja arvioi palvelujen vaikuttavuutta ja varaa asukkaille ja käyttäjille mahdollisuuden osallistua palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen. Elinympäristölautakunnan tarkoituksena on kestävän kehityksen periaatteet huomioiden vastata yhdyskuntarakenteen ja muun kuntaympäristön kehittämisestä sekä alueiden käytön suunnittelusta edellytysten luomiseksi kunnan asukkaiden terveelliselle ja viihtyisälle elämiselle sekä elinkeinoelämän kehittymiselle.

Elinympäristöpalveluiden tehtävänä on palvella asiakkaita ja kuntalaisia kustannustehokkaasti ja kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti. Edistämme sekä toteutamme kuntastrategian tavoitteita ja vastaamme elinympäristön lakisääteisten tehtävien hoitamisesta, joita on muun muassa seuraavien kokonaisuudet:

- Strateginen maankäytön suunnittelu ja kehityshankkeet
- Toteuttava maankäytön suunnittelu, kaavoituksen ja rakentamisen ohjaus, joka mahdollistaa riittävän laajat monipuoliset ja houkuttelevat tonttitarjonnat hyvien palvelujen ja yhteyksien päässä.
- Investointihankkeiden rakennuttaminen ja ohjaus.
- Elinkeinoalueiden ja hankkeiden toteutus ja ohjaus.
- Asuin- ja elinkeinotonttien myynti, vuokraus ja markkinointi
- Yleisten alueiden (mm. teiden ja katuja sekä aukoiden, puistojen, liikuntapaikkojen, vapaa-aika-alueiden, satamien ja uimarantojen) rakennuttaminen, kunnossapito ja kehittäminen
- Kunnallisteknisten verkostojen ja -järjestelmien (vesihuolto, lämpö, hule) rakennuttaminen, kunnossapito ja toimintavarmuus.
- Paikkatieto- ja kartoituspalvelu sekä maanhankinta.
- Kunnan kiinteistöjen kunnossapito ja kehittäminen
- Rakentamisen lupakäsittely ja valvonta sekä ympäristösuojelu.
- Kunnan tukipalveluiden (ruokapalvelun sekä siivouspalvelun) toteuttaminen.

Keskeiset muutokset ja toiminnan painopistealueet vuonna 2026

Vuoden 2026 aikana elinympäristöpalveluiden merkittävin investointihanke on Viinijärven koulun, päiväkodin ja kirjaston uudis- ja peruskorjaushankkeen valmistuminen, joka toteutetaan Kuntarahoitus Oy:n leasingrahoituksella.

Muita merkittäviä vuoden 2026 investointeja on Välikankaan uuden yritysalueen kunnallistekniikan rakentaminen, infran korjausvelkakohteita kaikissa taajamissa sekä uuden Honkalammen asemakaava-alueen 1 vaiheen kunnallistekniikan ja katuverkoston rakentaminen. Talousarviossa varaudutaan näiden investointien osalla tarvittavaan investointimäärärahaan.

Vuoden 2026 strategisena tavoitteena on tehostaa kunnan kiinteistöjen energiatehokkuutta mm. aurinkovoimapotentialiaa ja teknisiä järjestelmiä kehittämällä sekä realisoidaan kiinteistöjä mm. kouluverkostoselvityksen ja kiinteistös selvityksen mukaisesti ja tehostetaan vajaakäytöllä tai tyhjiällä olevien kiinteistöjen käyttöastetta. Lisäksi tavoitteena on selvittää tai suunnitella varhaiskasvatusverkostoselvityksen ja tehtyjen päätösten pohjalta Ylämyllyn uuden päiväkodin toteuttamista. Talousarviossa varaudutaan näiden investointien osalla tarvittavaan investointimäärärahaan.

Maankäytön keskeisimpinä tavoitteina on osallistua maakuntakaavoituksen ohjaukseen sekä edistää seudullisia kärkihankkeita kuten Joensuun seudun yleiskaavatyötä ja vt9 moottoritiehanketta. Kuntatasolla keskeisimpinä on edistää valtuuston hyväksymien ohjelmien toimenpiteitä sekä viimeistellä Ylämyllyn kehittämissuunnitelma ja viedä hyväksymiskäsittelyyn vt9 asemakaava ja laatia Pärnän alueelle asemakaavaehdotus.

Tavoitteena on jatkaa vuoden 2026 aikana suunnitelmallista työtä Liperin positiivisen näkyvyyden edistämisessä ja hankkeiden tiedottamisessa sekä elinkeino- ja asuintonttien markkinoinnissa. Vuoden 2026 tavoitteeksi otetaan myös ympäristöjen siisteys ja siisteyden ylläpito.

Elinympäristöpalveluiden hallinnossa vuoden 2026 toimenpiteinä on henkilöstösuunnitelmassa esitetyt henkilöstö- ja organisaatiomuutokset henkilöstövaihdosten myötä.

Toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2026

Elinympäristöpalveluiden hallinto	
Tavoite	Toimenpide
Panostetaan Liperin näkyvyyteen ja houkuttelevuuteen asuin- ja yrittäjäyyskuntana.	Jatketaan suunnitelmallista työtä positiivisen näkyvyyden edistämiseksi muun muassa hankkeiden tiedottamisessa ja erilaisten markkinointikampanjoiden muodossa.
Henkilökunta voi hyvin työssään	Turvaamme keskeisten toimintojen osalta riittävät resurssit ja tarkistetaan henkilöstön työnkuvia sekä ylläpidämme henkilöstön ammattitaitoa ja työhyvinvointia.
Kiinteistö-, tila- ja tukipalvelut	
Tavoite	Toimenpide
Edistetään kunnan kiinteistökannan kustannustehokkuutta.	Tehostetaan kunnan kiinteistöjen energiatehokkuutta mm. aurinkovoimapotentialiaa ja teknisiä järjestelmiä kehittämällä Selvitetään ja suunnitellaan varhaiskasvatusverkostaselvityksen ja tehtyjen päätösten pohjalta Ylämyllyn uuden päiväkodin toteuttamista. Realisoidaan ja kehitetään kiinteistöjä mm. kouluverkostaselvityksen ja kiinteistöselvityksen mukaisesti ja tehostaan vajaakäytöllä tai tyhjillään olevien kiinteistöjen käyttöastetta.
Pidetään kunnan kiinteistökanta terveellisenä ja toimivana	Toteutetaan investointiohjelman mukaiset kiinteistöjen korjaustoimet
Varmistetaan laadukkaat ruoka- ja puhtauspalvelut	Kehitetään ruoka- ja puhtauspalvelujen toimintaa tehokkaammaksi mm. mitoitusten ja ohjelmamuutosten tarkistuksilla
Ympäristö- ja rakennusvalvonta	
Tavoite	Toimenpide
Rakennusjärjestyksen uudistamistyön edistäminen	Rakennusjärjestyksen hyväksyminen
Ympäristönsuojelun määräaikaistarkastukset	Tarkastusten suunnittelu ja tekeminen
Ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma	Valvontasuunnitelman päivittäminen
Maankaatopaikan toiminnan turvaaminen	Huolehtiminen riittävistä resursseista talousarvion puitteissa
Asiakaspalvelun parantaminen	Kehitetään digitaalisia palvelukanavia
Rakentamislakiuudistuksen jalkauttaminen käytäntöön	Sisäistetään uudet ohjelmat ja toimintatavat erilaisten toimintojen osa-alueilla

Kaavoitus- ja maankäyttöpalvelut	
Tavoite	Toimenpide
Tehdään aktiivista maanhankintaa strategisesti tärkeillä alueilla	Maanhankintaa Sompalammen suunnalla Maanhankintaa Ylämyllyn itäosissa Maanhankintaa Polvijärventien risteysalueella
Monipuolinen asuin- ja elinkeinotonttitarjonta	Edistetään käynnissä olevien ja uusien kaavahankkeiden ohjelmoitua etenemistä
Kärkihankkeiden edistäminen	Ylämyllyn kehittämissuunnitelma hyväksytään Joensuun seudun yleiskaava 2040 luonnos on pidetty nähtävillä VT 9 asemakaava on hyväksytty valtuustossa
Toteutetaan aktiivista tonttimarkkinointia	Tontinluovutusta edistetään erilaisin markkinointikeinoin
Infrapalvelut	
Tavoite	Toimenpide
Edistetään liikenneturvallisuutta katuverkolla	Rakennetaan ajonopeuksia alentavia hidasteratkaisuja koululiikenteen pääreiteille Selvitetään aluenopeusrajoitusten alentamista ja suojateiden turvallisuuden parantamista etenkin koulujen ympäristössä. Toteutetaan liikkumisympäristöön erilaisia liikenneturvallisuustoimenpiteitä mm. suojatie- ja ajoratamaalauksia.
Kehitetään taajamien ja elinkeinoalueiden vetovoimaisuutta	Toteutetaan Honkalammenrannan uuden asemakaava-alueen 1 vaiheen infra Jatketaan Välikankaan uuden yritysalueen kunnallistekniikan rakentamista Toteutetaan infran peruskorjauskohteita investointiohjelman mukaisesti
Kehitetään liikunta-olosuhteita	Edistetään liikunta- ja urheilualueiden ja uimarantojen turvallisuutta ja monipuolisuutta hyväksytyjen ohjelmien mukaisesti.
Jalankulu- ja pyöräilyväylien kehittäminen	Selvitetään koulujen lähiympäristöstä tai kulkureiteiltä puuttuvien kevyenliikenteen väylien uudistamista tai rakentamista talousarvion puitteissa
Edistetään yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapitoa asemakaava-alueiden katujen, torien, puistojen ja muiden yleisten alueiden osalla	Selvitetään kunnan infran korjausvelan määrä ja laajuus sekä laaditaan tarvittava korjaussuunnitelma Varmistetaan kunnossapidon laatutaso sekä yleisten alueiden siisteys ja turvallisuus
Vesihuoltolaitos	
Tavoite	Toimenpide
Parannetaan vesihuollon toiminta-, huolto- ja kriisivarmuutta	Parannetaan vesihuoltolaitoksen valvonta- ja kybervarmuutta muun muassa kameravalvonnalla Uudistetaan vesihuoltolaitoksen teknologiaa

Turvataan haja-astusalueen ja kylien vesihuoltotoiminnan edellytyksiä	Valtuuston 29.04.2024 § 15 hyväksymän Liperin vesiosuuskuntien ja -yhtymien yhdistämisselvityksen ja ehtojen mukaan kunnassa voidaan käynnistää liittymisprosessi maksimissaan kahden osuuskunnan kanssa
Kehitetään taajamien ja elinkeinoalueiden vetovoimaisuutta	Toteutetaan Välikankaan uuden yritysalueen ja asemakaava-alueen kunnallistekniikkaa Toteutetaan Honkalammen asemakaava-alueen 1 vaiheen kunnallistekniikkaa
Edistetään korjausvelkaselvityksen toimeenpanoa	Uusitaan viemärien runkoverkoston puppuja Laaditaan korjausvelkaselvityksen mukaisesti seuraavien vuosien kohteille korjaussuunnitelmat Toteutetaan korjausvelkaselvityksen ja investointiohjelman mukaisesti vesi- ja viemäri-infran korjausta
Parannetaan vesihuoltolaitoksen kulutuksen seurantaa ja taloutta	Käynnistetään etäluettavien mittareiden asentaminen ja kehitetään vesihuoltolaitoksen verkoston ja mittareiden dataseurannan digitalisaatiota/etäseurantaa

Suoritteet ja tunnusluvut	TP2024	TA2025	TA2026	Muutos ed. TA	Muutos % ed TA
Kunnan kiinteistöjen määrä (m2)	66 136	66 136	66 136	0	0,00 %
Kunnan omistamien katu- ja liikennealueiden	518 798	518 798	526 558	7 760	1,49 %
Lähiliikuntapaikkojen ja leikkikenttien määrä	48	103	91	- 12	-11,65 %
Käynnissä olevien kaavatöiden (yleissuunnitel-	7	7	11	4	57,14 %
Rakennusvalvonnan lupapäätösten kokonais-	151	130	100	- 30	-23,07 %
Ympäristönsuojelun lupapäätösten kokonais-	3	5	4	- 1	-20,00 %
Luovutettavien asuintonttien määrät	69	70	68	- 2	-2,85 %
Luovutettavien elinkeinotonttien määrät	18	18	38	20	111,11 %
Kunnan omistaman maa-alueen määrä (ha)	992	992	1 197	205	20,66 %

1 000 € Ulkoinen/Sisäinen	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos %
Elinympäristöpalveluiden hallinto				
Toimintatuotot	241	219	218	-0,2 %
Toimintakulut	- 276	- 313	- 396	26,6 %
Toimintakate	- 34	- 95	- 178	88,3 %
Kiinteistö-, tila- ja tukipalvelut				
Toimintatuotot	10 852	10 518	10 495	-0,2 %
Toimintakulut	- 8 020	- 8 031	- 7 524	-6,3 %
Toimintakate	2 832	2 487	2 970	19,4 %
Ympäristö- ja rakennusval-				
Toimintatuotot	141	102	74	-27,5 %
Toimintakulut	- 268	- 338	- 340	0,6 %
Toimintakate	- 126	- 236	- 266	12,7 %
Kaavoitus- ja maankäyttöpalvelut				
Toimintatuotot	700	704	654	-7,1 %
Toimintakulut	- 346	- 355	- 265	-25,2 %
Toimintakate	354	349	388	11,2 %
Infrapalvelut				
Toimintatuotot	217	190	170	-10,5 %
Toimintakulut	- 1 445	- 1 501	- 1 538	2,5 %
Toimintakate	- 1 228	- 1 311	- 1 368	4,4 %
Vesihuoltolaitos				
Toimintatuotot	2 172	2 325	2 307	-0,7 %
Toimintakulut	- 1 193	- 1 170	- 1 219	4,1 %
Toimintakate	979	1 154	1 088	-5,7 %
Elinympäristöpalvelut yhteensä ilman vesihuoltoa				
Toimintatuotot	12 152	11 732	11 611	-1,0 %
Toimintakulut	- 10 355	- 10 538	- 10 052	-4,6 %
Toimintakate	1 797	1 194	1 559	30,5 %
Elinympäristöpalvelut yhteensä				
Toimintatuotot	14 324	14 057	13 918	-1,0 %
Toimintakulut	- 11 548	- 11 708	- 11 283	-3,6 %
Toimintakate	2 776	2 348	2 635	12,2 %

1 000 € Ulkoinen	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos %
Elinympäristöpalveluiden hallinto				
Toimintatuotot				-100,0 %
Toimintakulut	- 257	- 286	- 369	29,1 %
Toimintakate	- 257	- 285	- 369	29,3 %
Kiinteistö-, tila- ja tukipalvelut				
Toimintatuotot	3 143	3 206	3 239	1,0 %
Toimintakulut	- 7 412	- 7 435	- 7 081	-4,8 %
Toimintakate	- 4 270	- 4 229	- 3 842	-9,1 %
Ympäristö- ja rakennusvalvonta				
Toimintatuotot	132	102	74	-27,5 %
Toimintakulut	- 230	- 313	- 317	1,2 %
Toimintakate	- 99	- 211	- 243	15,0 %
Kaavoitus- ja maankäyttöpalvelut				
Toimintatuotot	700	704	654	-7,1 %
Toimintakulut	- 318	- 329	- 242	-26,5 %
Toimintakate	381	375	412	9,8 %
Infrapalvelut				
Toimintatuotot	217	190	170	-10,5 %
Toimintakulut	- 1 396	- 1 448	- 1 490	2,9 %
Toimintakate	- 1 180	- 1 258	- 1 320	4,9 %
Vesihuoltolaitos				
Toimintatuotot	2 071	2 235	2 307	3,3 %
Toimintakulut	- 1 114	- 1 084	- 1 127	4,0 %
Toimintakate	956	1 151	1 181	2,6 %
Elinympäristöpalvelut yhteensä ilman vesihuoltoa				
Toimintatuotot	4 191	4 202	4 137	-1,6 %
Toimintakulut	- 9 614	- 9 811	- 9 487	-3,3 %
Toimintakate	- 5 423	- 5 609	- 5 350	-4,6 %
Elinympäristöpalvelut yhteensä				
Toimintatuotot	6 261	6 437	6 444	0,1 %
Toimintakulut	- 10 728	- 10 895	- 10 626	-2,5 %
Toimintakate	- 4 467	- 4 458	- 4 182	-6,2 %
Yhteenveto palvelualueittain 1 000 € Ulkoinen ja Sisäinen	TP 2024	MTA 2025	TA 2026	Muutos %
Keskushallintopalvelut				
Toimintatuotot	2 480	2 476	2 410	-2,7 %
Toimintakulut	- 7 148	- 9 403	- 9 490	0,9 %
Toimintakate	- 4 668	- 6 927	- 7 079	2,2 %
Hyvinvointipalvelut				
Toimintatuotot	2 669	2 530	2 500	-1,2 %
Toimintakulut	- 30 305	- 31 002	- 31 513	1,6 %
Toimintakate	- 27 636	- 28 472	- 29 013	1,9 %
Elinympäristöpalvelut				
Toimintatuotot	14 324	14 057	13 918	-1,0 %
Toimintakulut	- 11 548	- 11 708	- 11 283	-3,6 %
Toimintakate	2 776	2 348	2 635	12,2 %
Liperin kunta yhteensä				
Toimintatuotot	19 472	19 063	18 829	-1,2 %
Toimintakulut	- 49 001	- 52 114	- 52 286	0,3 %
Toimintakate	- 29 528	- 33 051	- 33 457	1,2 %

9. Tuloslaskelmaosa

Liperin kunnan tuloslaskelma

Tuloslaskelma, ulkoiset ja sisäiset	TP 2024	MTA 2025	TA 2026
Toimintatuotot	19 472 405	19 063 178	18 828 532
Myyntituotot	8 145 246	8 546 076	8 488 701
Maksutuotot	720 073	723 500	636 500
Tuet ja avustukset	1 001 453	553 722	494 326
Muut toimintatuotot	9 605 634	9 239 880	9 209 005
Toimintakulut	-49 000 758	-52 114 352	-52 285 812
Henkilöstökulut	-22 688 382	-23 750 368	-23 918 160
Palkat ja palkkiot	-18 461 840	-19 307 646	-19 424 676
Henkilösivukulut	-4 226 542	-4 442 722	-4 493 484
Eläkekulut	-3 766 898	-3 870 233	-3 851 458
Muut henkilösivukulut	-459 645	-572 489	-642 026
Palvelujen ostot	-13 292 463	-15 619 757	-15 716 347
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 589 429	-3 796 008	-3 614 062
Avustukset	-1 759 405	-2 043 200	-2 181 800
Muut toimintakulut	-7 671 079	-6 905 019	-6 855 443
Toimintakate	-29 528 353	-33 051 174	-33 457 280
Verotulot	25 813 838	26 830 000	28 360 000
Valtionosuudet	7 911 790	8 840 000	9 050 965
Rahoitustuotot ja -kulut	-703 630	5 000	-189 000
Korkotuotot	18 875	10 000	15 000
Muut rahoitustuotot	693 613	1 433 627	1 134 627
Korkokulut	-1 092 952	-1 110 000	-1 010 000
Muut rahoituskulut	-323 166	-328 627	-328 627
Vuosikate	3 493 646	2 623 826	3 764 685
Poistot ja arvonalentumiset	-4 569 351	-4 204 132	-3 812 154
Suunnitelman mukaiset poistot	-4 209 949	-4 204 132	-3 812 154
Arvonalentumiset	-359 402	0	0
Tilikauden tulos	-1 075 705	-1 580 306	-47 469
Poistoeron muutos	234 630	90 023	59 751
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-841 075	-1 490 283	12 282

Tuloslaskelma, ulkoiset	TP 2024	MTA 2025	TA 2026
Toimintatuotot	10 045 951	9 936 344	9 835 607
Myyntituotot	4 760 807	4 878 241	4 960 361
Maksutuotot	709 557	723 500	636 500
Tuet ja avustukset	1 001 453	553 722	494 326
Muut toimintatuotot	3 574 134	3 780 881	3 744 420
Toimintakulut	-39 574 304	-42 987 518	-43 292 887
Henkilöstökulut	-22 688 382	-23 750 368	-23 918 160
Palkat ja palkkiot	-18 461 840	-19 307 646	-19 424 676
Henkilösivukulut	-4 226 542	-4 442 722	-4 493 484
Eläkekulut	-3 766 898	-3 870 233	-3 851 458
Muut henkilösivukulut	-459 645	-572 489	-642 026
Palvelujen ostot	-9 941 436	-11 982 322	-12 188 008
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 545 501	-3 762 108	-3 614 062
Avustukset	-1 759 405	-2 043 200	-2 181 800
Muut toimintakulut	-1 639 579	-1 449 520	-1 390 857
Toimintakate	-29 528 353	-33 051 174	-33 457 280
Verotulot	25 813 838	26 830 000	28 360 000
Valtionosuudet	7 911 790	8 840 000	9 050 965
Rahoitustuotot ja -kulut	-703 630	5 000	-189 000
Korkotuotot	18 875	10 000	15 000
Muut rahoitustuotot	371 985	1 115 000	816 000
Korkokulut	-1 092 952	-1 110 000	-1 010 000
Muut rahoituskulut	-1 539	-10 000	-10 000
Vuosikate	3 493 646	2 623 826	3 764 685
Poistot ja arvonalentumiset	-4 569 351	-4 204 132	-3 812 154
Suunnitelman mukaiset poistot	-4 209 949	-4 204 132	-3 812 154
Arvonalentumiset	-359 402	0	0
Tilikauden tulos	-1 075 705	-1 580 306	-47 469
Poistoeron muutos	234 630	90 023	59 751
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-841 075	-1 490 283	12 282

10. Investointiosa

Investointiohjelma 2026–2028 (1 000 €)

Keskushallintopalvelut			Kok.kust. arvio		TP 2024	TAK 2/2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
KP/ TOIM	PROJ	Yhteensä netto	-90		-1	-50	-90	0	0
1344/6051	3033	Palkkahallinnon ohjelmistomuutos Arvopaperit	-90	U 1		-50	-90		
					-1				
Hyvinvointipalvelut/ Irtaimisto			Kok.kust. arvio		TP 2024	TAK 2/2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
KP/ TOIM	PROJ	Yhteensä netto	0		0	0	-385	0	0
4281/6401	3020	Viinijärven koulun ja nuorisotilan irtokalusteet		U 1			-140		
4281/6401	3019	Viinijärven koulun ja nuorisotilan ensikertaisvarus- taminen		U 1			-60		
4435	3024	Viinijärven päiväkodin irtokalusteet		U 1			-55		
4281/6401	3023	Viinijärven kuntosalilaitteet		U 3			-50		
4281/6401	3021	Viinijärven koulun AV /ICT		U 1			-80		
Elinympäristöpalvelut/ Irtaimisto			Kok.kust. arvio		TP 2024	TAK 2/2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
KP/ TOIM	PROJ	Yhteensä netto	0		-36	-161	-95	0	0
5261	3030	Elinympäristöpalveluiden uudet koneet ja laitteet		U 3	-10	-21	-60		
5211	3031	Kiinteistöjen varmuus- ja valmiusasiat		1		-100			
1391/1404	3034	Ruokapalvelujen kalustohankinta Viinijärven koulu		U 1		-40	-20		
5221	3022	Viinijärven koulun siivousvälineet Viinijärven koulu		U 1			-15		
5261	3030	Mittauslaitteet (kartta- ja paikkatieto ja maastomit- taus)			-26				
Elinympäristöpalvelut/ Kiinteistö-, tila- ja tukipalvelut			Kok.kust. arvio		TP 2024	TAK 2/2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
KP/ TOIM	PROJ	Yhteensä netto	-18 950		-851	-740	-850	-3 350	-2 900
5011	3450	Vesihuoltoavustukset		4	-13	-50	-50	-50	-50
5211	3224	Viinijärven koulun, päiväkodin ja kirjaston peruskor- jaus- ja uudishanke	-8 250	1	0				
5211	3220	Kiinteistöjen peruskorjaus	-300	P 2	-244	-440	-300	-300	-300
5211	3254	Uusi päiväkoti	-5 200	U 1			-350	-3 000	-1 850
5211	3253	Puolivälän päiväkodin korjaus	-1 300	P 1		-150	-100		-700
5211	3220	Ylämyllyn koulu, Jyrin yksikön peruskorjaus	-1 600	P 1					
5211	3220	Ylämyllyn koulu, Paloaukea yksikkö peruskorjaus	-2 300	P 1					
5211	3230	Paloaukean koulun pihan uudistaminen		2			-100		
5211	3229	Kunnanviraston remontti			-15				
5211	3250	Liperin pelastusasema			-884				
5211	3237	Jyrin kentän huoltorakennus				-100			
	3230	AVI:n Liikunnallisen elämäntavan avustus päiväkoti- ja koulupihoihin					50		
5211	3250	Palosuoja- ja koulurakennus			250				
5211	3250	Kiinteistöjen peruskorjaus			55				
Elinympäristöpalvelut/ Kaavoitus- ja maankäyttöpalvelut			Kok.kust. arvio		TP 2024	TAK 2/2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
KP/ TOIM	PROJ	Yhteensä netto	0		-105	-1 170	-190	-190	-190
5415/6559	3100	Maanhankinta		1	-108	-1 180	-200	-200	-200
5415/6559	3101	Maanmyynti			3	10	10	10	10

Elinympäristöpalvelut/ Infrapalvelut			Kok.kust. arvio		TP 2024	TAK 2/2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
KP/ TOIM	PROJ	Yhteensä netto	-5 045		-1 057	-890	-1 380	-2 020	-2 065
5241	3526	Välikankaan yritysalueen kunnallistekniikka (liikenneväylät)		U 2		-650	-460		
5241	3525	Paloaukean kouluympäristön liikenneturvallisuus-hanke (Vaihe 2)	-950	P 2	-25	-550		-400	
5241	3308	Ylämyllyn kaavatiet (peruskorjaukset)		P 2	-168		-100	-50	-50
5241	3310	Ylämyllyn kaavatiet (Honkalammenranta 1)		U 2			-180	-100	-50
5241	3302	Kirkonkylän kaavatiet (muut peruskorjaukset)		P 2		-60	-50	-50	-150
5241	3307	Kirkonkylän kaavatiet (Mäntytie-Pappilan alueen urakat)		P 2			-280	-330	0
5241	3313	Viinijärven kaavatiet (peruskorjaukset)		P 2		0	-70	-100	-100
5241	3309	Ylämyllyn eritasoliittymä ja katujärjestelyt	-5 100	U 1		-25		-500	-1 400
5241	3300	Liikenneväylät, viheralueet ja infrasuunnittelu		P 3		-50	-50	-50	-50
5241	3301	Päällystystyöt		P 3	0	-65	-40	-40	-40
5491	3306	Hulevesien hallinta (peruskorjaukset)		P 3		0	-50	-50	-75
5491	3526	Hulevesien hallinta (Välikankaan urakka)		U 2	0	0	-220	0	0
5491	3307	Hulevesien hallinta (Mäntytie-Pappilan alueen urakat)		P 2	0		-90	-100	0
5491	3310	Hulevesien hallinta (Honkalammenranta 1)		U 2			-80	-100	0
5251	3519	Liikenneturvallisuus ja KÄPY edistäminen		P 2		-20	-40	-50	-50
5251	3502	Puistot ja leikkikentät ja lähiliikuntapaikat		P	-13	-15	-45	-50	-50
5261	3515	Pärnävaaran urheilu- ja aktiviteettialueen kehittäminen		P 4	-18	-25	-135	-25	-25
5261	3517	Lähiliikuntapaikkojen peruskorjausinvestoinnit		P 4	0		-50	-25	-25
5241	3524	Välikangas 1 suunnittelu			-76				
5241	3501	Keskustien käpy-hanke			-1 016				
5241	3523	Keskustien saneeraus			-107				
5241	3501	Tievalaistus ja suunnittelu			-21				
		Kiinteistöjen hankinta			-20				
5261	3601	Viinijärven frisbeegolfraita				0			
5241	3526	JTF avustus välikankaan yritysalueen kunnallistekniikkaan	1 005			455	560		
5241	3522	Kirkonkylän keskustien Traficomien avustus			407				
5261	3601	Viinijärven frisbeegolfraita				15			
5241	3525	Suomi liikkeelle- valtionavustus				100			
Vesihuoltolaitos			Kok.kust. arvio		TP 2024	TAK 2/2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
KP/ TOIM	PROJ	Yhteensä netto	0		-1 140	-1 035	-1 510	-1 005	-805
5611	3400	Liittymät, suunnittelu		P 1	-24	-20	-20	-20	-20
5611	3410	Ylämyllyn vesihuoltoverkostot (uudisrak. ja peruskorjaus)		P 1	-44	-230	-100	-250	-150
5611	3526	Ylämyllyn vesihuoltoverkostot (Välikankaan urakka)		U 1		-150	-120	0	0
5611	3310	Ylämyllyn vesihuoltoverkostot (Honkalammenranta 1)		U 1			-100	0	0
5611	3409	Kirkonkylän vesihuoltoverkostot (uudisrak. ja peruskorjaus)		P 1	-170	-85	-150	-200	-200
5611	3307	Kirkonkylän vesihuoltoverkostot (Mäntytie-Pappilan alueen urakat)		P 1			-165	-100	0
5611	3408	Viinijärven vesihuoltoverkostot (uudisrak. ja peruskorjaus)		P 1	-15	0	-100	-100	-100
5621	3402	Joensuun veden maksuosuudet		1	-85	-355	-555	-85	-85
5621	3455	Runkoverkostojen peruskorjaukset (runkolinjapumpun vaihdot)		P 1			-75	-75	-75
5611	3415	Etäluettavien mittareiden uusiminen ja digitalisaatio		P 1		-100	-100	-150	-150
5611	3411	Vesihuollon varmuus- ja valmiusasiat		U 1	-48	-25	-25	-25	-25
5611	3414	Ylämyllyn vanhan vedenottamon uusiminen			-754				
5611	3406	Kiiesvaaran uusi vedenottama-hanke				-25			
5611	3001	Vesihuoltolaitoksen auto				-45			

	Kok.kust. arvio	TP 2024	TAK 2/2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Investointimenot yhteensä		-3 905	-3 426	-5 120	-6 575	-5 970
Rahoitusosuudet investointimenoihin		715	580	620	10	10
Kaikki menot yhteensä (netto)	-24 085	-3 190	-4 046	-4 500	-6 565	-5 960
Valtuustoon nähden sitova määräraha						

Kaikki menot yhteensä ilman vesihuoltolaitosta	-24 085	-2 050	-3 011	-2 990	-5 560	-5 155
Keskushallintopalvelut yhteensä (netto)	-90	-1	-50	-90	0	0
Hyvinvointipalvelut yhteensä (netto)	0	0	0	-385	0	0
Elinympäristöpalvelut kaikki yhteensä (netto)	-23 995	-3 189	-3 996	-4 025	-6 565	-5 960
Elinympäristöpalvelut yhteensä ilman vesihuoltolaitosta (netto)	-23 995	-2 049	-2 961	-2 515	-5 560	-5 155
Vesihuoltolaitosta yhteensä (netto)	0	-1 140	-1 035	-1 510	-1 005	-805

Leasingkohteet (vuokravastuut)	Kok.kust. arvio	TP 2024	TAK 2/2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Yhteensä netto	-10 700	-94	-94	-94	-219	-589
Viinijärven koulun, päiväkodin ja kirjaston peruskor-	-10 000			0	-125	-495
Katuvalot	-700	-94	-94	-94	-94	-94
Investoinnit ja vuokravastuut yhteensä	-34 785	-3 284	-4 140	-4 594	-6 784	-6 549
Investoinnit ja vuokravastuut yhteensä ilman vesi-	-34 785	-2 144	-3 105	-3 084	-5 779	-5 744
huoltolaitosta						

Strategiset ja lakisäätökohteet	1
Peruskorjaus- korjausvelkakohteet	2
Tärkeät hankkeet ja kehityskohteet	3
Muut korjaus- ja kehityskohteet	4

Uudisinvestointi	U
Perukorjauskohde	P

11. Rahoitusosa

Rahoituslaskelma 2026–2028

Rahoituslaskelma (1 000 €)	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toiminnan rahavirta	3 224	2 474	3 645	3 487	4 020
Vuosikate	3 494	2 624	3 765	3 607	4 140
Tulorahoituksen korjauserät	-269	-150	-120	-120	-120
Investointien rahavirta	-3 134	-3 896	-4 500	-6 556	-5 960
Investointimenot	-3 906	-3 426	-5 120	-6 575	-5 970
Rahoitusosuudet investointimenoihin	712	580	620	10	10
Pysyvien vastaavien hyödykk. luovutustulot	60	150	0	0	0
Toiminnan ja investointien rahavirta	90	-222	-855	-3 078	-1 940
Rahoituksen rahavirta	0	0	0	0	0
Antolainauksen muutokset	-16	0	0	0	0
Antolainasaamisten lisäys	-16	0	0	0	0
Lainakannan muutokset	4 364	2 500	-3 080	-2 400	-3 000
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	12 000	10 000	5 000	6 000	6 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-7 851	-7 500	-8 080	-8 400	-9 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos	215	0	0	0	0
Oman pääoman muutokset	0	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	-2 910	0	0	0	0
Toimeksiantojen, varojen ja pääomien muutokset	68	0	0	0	0
Saamisten muutokset	-1 182	0	0	0	0
Korottomien velkojen muutos	-1 795	0	0	0	0
Rahoituksen rahavirta	1 438	2 500	-3 080	-2 400	-3 000
Rahavarojen muutos	1 528	2 278	-3 935	-5 478	-4 940

12. Liitteet

Liite 1. Liperin vesihuoltolaitos- taseyksikkö

Vesihuoltolaitos tuloslaskelma (1 000 €)	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Liikevaihto	2 172	2 321	2 307	2 307	2 307
Liiketoiminnan muut tuotot	0	4	0	0	0
Muut tuet ja avustukset	0	0	0	0	0
Materiaalit ja palvelut	-886	-777	-851	-851	-851
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-241	-230	-250	-250	-250
Ostot tilikauden aikana	-241	-230	-250	-250	-250
Palvelujen ostot	-645	-547	-601	-601	-601
Henkilöstökulut	-295	-378	-315	-322	-328
Palkat ja palkkiot	-241	-309	-255	-260	-266
Henkilösivukulut	-54	-69	-60	-61	-63
Eläkekulut	-48	-60	-51	-52	-53
Muut henkilösivukulut	-6	-9	-9	-9	-9
Poistot ja arvonalentumiset	-664	-712	-743	-759	-734
Suunnitelman mukaiset poistot	-664	-712	-743	-739	-734
Liiketoiminnan muut kulut	-12	-14	-26	-26	-26
Liikelylijäämä(-alijäämä)	316	444	373	381	368
Rahoitustuotot ja -kulut	-320	-319	-318	-318	-318
Muut rahoitustuotot	2	0	1	1	1
Korvaus peruspääomasta	-322	-319	-319	-319	-319
Ylijäämä (alij.) ennen satunnaisia eriä	-4	124	55	63	50
Tilikauden ylijäämä (alij.)	-4	124	55	63	50

Vesihuoltolaitos rahoituslaskelma (1 000 €)	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toiminnan rahavirta	659	837	798	821	784
Liikelylijäämä (alijäämä)	316	444	373	381	368
Poistot ja arvonalentumiset	664	712	743	759	734
Rahoitustuotot ja -kulut	-320	-319	-318	-318	-318
Investointien rahavirta	-1 142	-1 070	-1 510	-1 005	-805
Investointimenot	-1 142	-1 070	-1 510	-1 005	-805
Investointitulot	0	0	0	0	0
Toiminnan ja investointien rahavirta	-483	-233	-712	-184	-21
Rahoituksen rahavirta	483	0	0	0	0
Antolainauksen muutokset	-4				
Muut maksuvalmiuden muutokset	487	0	0	0	0
Saamisten muutos	432	0	0	0	0
Korottomien velkojen osuus	55	0	0	0	0
Vaikutus maksuvalmiuteen	0	-233	-712	-184	-21

Liite 2, Kustannuslaskennan hierarkia 1.1.2026 alkaen

TOIMIELIN	TULOSALUE	TULOSYKSIKKÖ	KUSTANNUSPAIKKA
10 Keskushallintopalvelut			
	100 Kunnanhallitus		
		1010 Kunnanhallitus	
			1000 Taseyksikkö/kunta
			1011 Kunnanvaltuusto
			1012 Kunnanhallitus
			1014 Tarkastuslautakunta
			1015 Kunnan palvelupiste
			1211 Elinkeinopalvelut
	110 Alueellinen yhteistyö		
		1150 Muu alueellinen yhteistyö	
			1151 Muut yht.toimintaos. ja jäsenmaksut
			1152 Ympäristöterveydenhuolto
			1153 Joukkoliikenne
	130 Hallinto		
		1310 Hallintopalvelut	
			1311 Hallintopalvelut
			1325 Vaalit
			1326 Kuntakuva
		1350 Henkilöstöpalvelut	
			1389 Henkilöstöpalvelut
		1345 Talouspalvelut	
			1327 Hankkeet
			1343 ICT -palvelut
			1344 Talous- ja palkkahallinto
		1380 Työllisyyspalvelut	
			1388 Työllisyyspalvelut
	160 Maaseutupalvelut		
		1620 Maaseutuelinkeinojen kehittämi	
			1621 Maaseutuelinkeinot/hallinto
			1622 Maaseutuelinkeinot/avustukset
			1623 Maaseutuelinkeinot/projektit
			1624 Maaseutuelinkeinot, Polvijärvi
			1625 Maaseutuelinkeinot Outokumpu
			1626 Maaseutuelinkeinot Juuka
			1627 Maaseutuelinkeinot Ilomantsi
			1628 Maaseutuelinkeinot Kontiolahti
			1629 Maaseutuelinkeinot Joensuu
			1630 Isäntäkunnan tulot
			1631 Maaseutuelinkeinot, Lieksa
			1632 Maaseutuelinkeinot, Nurmes
			1633 Maaseutuelinkeinot, Keski-Karjala
			1634 Maaseutuelinkeinot, Heinävesi

40 Hyvinvointipalvelut

400 Hyvinvoinnin hallinto

4015 Hyvinvoinnin hallinto

4011 Hyvinvointilautakunta

4021 Hyvinvoinnin hallinto

4049 Hyvinvoinnin hankkeet

4100 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

420 Perusopetus

4260 Liperin koulu

4261 Liperin koulu

4265 Honkalampikeskuksen koulu

4266 Honkalammen koulu

4270 Ylämyllyn koulu

4271 Ylämyllyn koulu

4276 Patteriston yksikkö

4280 Viinijärven koulu

4281 Viinijärven koulu

4285 Kyläkoulut

4221 Mattisenlahden koulu

4241 Salokylän koulu

4290 Muu perusopetus

4291 Muu perusopetus

440 Varhaiskasvatus

4410 Varhaiskasvatuksen hallinto

4411 Varhaiskasvatuksen yhteiset

4420 Perhepäivähoito

4421 Perhepäivähoito

4430 Päiväkodit

4431 Liperin päiväkoti

4433 Paloaukean päiväkoti

4434 Puolivälin päiväkoti

4435 Viinijärven päiväkoti

4437 Lautasuon päiväkoti

4438 Taikametsän päiväkoti

4440 Muu varhaiskasvatus

4441 Muu esiopetus

4472 Yksityisen hoidon tuki

4473 Kotihoidon tuki

460 Opinto ja vapaa-aika

4610 Opinto- ja vapaa-aika

4611 Liikuntapalvelut

4612 Nuorisotyö

4613 Kulttuuripalvelut

4621 Seutukirjasto

4631 Seutuopisto

4641 Musiikkiopisto

50 Elinympäristöpalvelut

500 Hallinto

5010 Hallinto

5011 Elinympäristön hallinto

5012 Elinympäristölautakunta

5013 Rakennus- ja ympäristölautakunta

520 Kiinteistö- tila- ja tukipalv.

5045 Ruoka- ja puhtauspalvelut

1391 Ylämyllyn keskuskeittiö

1404 Patteriston yksikön keittiö

5220 Ruokapalvelut

5221 Siivouspalvelut

5050 Kiinteistö- ja tilapalvelut

5211 Kunnossapitopalvelut

540 Ympäristö- ja rakennusvalvonta

5490 Ympäristö- ja rakennusvalvonta

5231 Jätehuolto

5461 Ympäristöpalvelut

5481 Rakennusvalvonta

545 Kaavoitus- ja maankäyttöpalvel

5450 Kaavoitus- ja maankäyttöpalvel

5415 Kaavoitus ja maankäyttö

550 Infrapalvelut

5510 Infrapalvelut

5241 Liikenneväylät

5251 Puistot ja yleiset alueet

5261 Liikuntapaikat ja vapaa-ajan a

5491 Hulevedet

560 Vesihuoltolaitos

5630 Vesihuoltolaitos

5611 Puhdasvesilaitos

5621 Viemärlaitos

9000 Taseyksikkö/vesihuoltolaitos

90 Rahoitus

990 Rahoitus

9910 Rahoitus

9911 Rahoitus